

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Regionalismus: případová studie Vlámského regionu

Autor práce: Tadeáš Tesař
Studijní obor: Regionální studia
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: Mgr. Štěpán Strnad
Katedra: Katedra společenských věd

2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Štěpánu Strnadovi za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

TESAŘ, T. *Regionalismus: Případová studie Vlámského regionu : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2013. 53 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Štěpán Strnad.

Klíčová slova: regionalismus, region, Evropský regionalismus, Vlámský region, Brusel

Bakalářská práce pojednává o tématu Regionalismu a případové studii Vlámského regionu, která v této práci slouží jako praktický příklad regionalismu. Práce je členěna do dvou bloků. V prvním z nich je čtenáři představeno nejdůležitější pojmosloví, termíny jako regionalismus, region nebo regionální integrace. Další část tohoto bloku se zabývá vývojem, vymezením, dimenzí a členěním regionalismu takovým způsobem, aby mohlo dojít k plynulému přechodu k poslední části tvořené evropským regionalismem. Druhý blok je věnován případové studii Vlámského regionu. Vlámský region je nejprve stručně přiblížen se všemi aspekty, které souvisejí s regionalismem. Na tuto část pak navazují části věnující se historickému vývoji Vlámského regionu a Belgie, jazykové problematice, vztahu mezi Vlámky a Valony, přechodu Belgie k federaci, Bruselu jakožto městu s velmi zvláštním postavením v rámci Belgického království a vlámskému stranickému systému.

ABSTRACT

TESAŘ, T. *Regionalism: case study of the Flemish region : bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2013. 53 s. Supervisor : Mgr. Štěpán Strnad.

Key words: regionalism, region, European regionalism, Flemish region, Brussels

Bachelor thesis deals with the theme of regionalism and the case study of the Flemish region, which in this work serves as a practical example of regionalism. The work is divided into two blocks. In the first of them, the most important terminology and terms such as regionalism, region or regional integration are presented to the readers. The next part of this block deals with the development, identification, dimensions and division of regionalism in order to lead the smooth way to transition to the last part of the block, the European regionalism. The second block is dedicated to the case study of the Flemish region. The Flemish region is first briefly described with all aspects related to the regionalism. This part is followed by parts dedicated to the historical development of the Flemish region and Belgium, language issues, the relationship between the Flemish and the Walloons and the transition of Belgium to the Federation. This block is also dedicated to Brussels as a city with a very special status within the Kingdom of Belgium and the Flemish political party system.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	9
2 TEORIE REGIONALISMU	11
2.1 Vymezení klíčových pojmů	11
2.2 Regionální integrace a její motivy	13
2.2.1 Regionálně integrační procesy	14
2.3 Starý a nový regionalismus	17
2.3.1 Starý regionalismus	17
2.3.2 Nový regionalismus	18
2.3.3 Dimenze nového regionalismu.....	20
2.4 Dělení regionalismu a regionů	22
2.5 Evropský regionalismus	24
3 VLÁMSKÝ REGION.....	29
3.1 Historický vývoj Vlámského regionu a Belgie	30
3.2 Problematika jazyka	33
3.3 Vlámové a Valoni	36
3.4 Cesta k federaci	39
3.5 Brusel	41
3.6 Vlámský stranický systém	42
ZÁVĚR.....	46
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	49
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	53

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá tématem regionalismu a jeho praktickým příkladem v podobě případové studie Vlámského regionu. Regionalismus je jedním ze stěžejních nástrojů při zkoumání nejrůznějších regionálních uskupení. Tato regionální uskupení se stávají stále významnějšími politickými, ekonomickými nebo kulturními aktéry a mnohdy přesahují rámec států, do kterých spadají. Vytvářejí si tak vlastní kulturní, etnické nebo jazykové hranice, uvnitř kterých se formují v regiony s různým stupněm samostatnosti, státotvornosti a separatistických tendencí.

S termínem regionalismus souvisí celá řada dalších pojmů, které jsou s ním provázané a vzájemně se ovlivňují nebo jeden ze druhého vycházejí. Mezi tyto pojmy patří region, regionalistka, regionalizace a regionální integrace. S pomocí těchto pojmů je regionalismus lépe vymezen a čtenář tak může lépe pochopit postavení regionalismu mezi dalšími „regionálními“ pojmy.

Regionalismus prošel zásadním vývojem, během kterého se postupně přetransformoval ze starého regionalismu do dnešní podoby nazývané nový regionalismus. S tímto vývojem souvisejí i různá dělení regionalismu, jejichž příkladem je dělení podle úrovně politiky, ve které se zkoumaný region pohybuje. Regionalismus je také tvořen různými dimenzemi, prostupujícími skrz bezpečnostní, ekonomickou nebo rozvojovou sféru.

Evropský regionalismus je velmi specifickým regionalismem. Díky složitému historickému vývoji, který byl plný válek, vzniků a zániků různých říší, utlačování, bojů za kulturní a etnickou emancipaci nebo ekonomických krizí, došlo ke vzniku velkého množství regionálních uskupení. Cílem těchto uskupení je ochránit svoji tradici a zabránit asimilačním tlakům, které jsou na ně často vyvíjeny. Tyto regiony mají různě silnou pozici, která je ovlivněna například geografickou polohou regionů, jejich mírou státotvornosti či ekonomickou silou.

Případová studie Vlámského regionu poslouží čtenáři jako praktický příklad problematiky regionalismu. Regionalismus ve Vlámském regionu prošel transformací od obranného jazykově-kulturního regionalismu, přes regionalismus politický, až k regionalismu ekonomickému. Vlámský region je součástí Belgického království. Postavení tohoto regionu je ovlivněno složitým vývojem vztahů mezi Vlámky a Valony.

Vlámové byli nejprve nuceni odolávat silnému asimilačnímu tlaku ze strany Valonů. Reakcí na tento asimilační tlak bylo zformování vlámských nacionálních hnutí, bojujících za zrovnoprávnění Vlámů v rámci Belgie. Vlámům se podařilo dosáhnout dvojjazyčnosti Belgie, z toho vyplývá, že jim byla postupně poskytnuta administrativní, vzdělávací nebo zdravotní péče v jejich rodném jazyce, kterým je vlámsština.

Pozice Vlámů se v rámci Belgie neustále posilovala. Toto posílení bylo způsobeno jak ekonomickou krizí, která postihla Valony, tak faktem, že Vlámové tvoří v Belgii většinu. Belgické království se postupně transformovalo na federaci, v rámci které byly vytvořeny regiony a jazykové komunity. V současnosti jsou ve Vlámsku patrné silné separatistické tendence, které jsou umocněny pozicí Vlámů jakožto belgického ekonomického hegemonu a existencí vlámských politických stran otevřeně podporujících separatismus.

V případové studii se čtenář také seznámí se složitou pozicí hlavního města Bruselu, který je největším frankofonním městem v Belgii a je zároveň hlavním městem Vlámského regionu. Spolu s královskou rodinou je tak Brusel jedním z hlavních důvodů, proč ještě nedošlo k rozpadu Belgie.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce je čtenáře seznámit s regionalismem, jeho vývojem, znaky, dimenzemi a dělením. Praktickým příkladem regionalismu je v této práci případová studie Vlámského regionu. Případová studie se zaměří na charakteristiku Vlámského regionu z pohledu regionalismu. Dále přiblíží historický vývoj Vlámského regionu a Belgie. Bude se zabývat složitou jazykovou problematikou a postavením Vlámů a Valonů. Provede čtenáře procesem transformace Belgie na federaci. Vymezí složité postavení Bruselu a také se zaměří na vlámský stranický systém.

Problematika regionalismu je tématem aktuálním a dynamickým. Nejrůznější regionální uskupení se stávají stále důležitějšími aktéry v ekonomické, kulturní nebo politické sféře, což má za následek neustálé formování těchto sfér. Je velmi důležité se tématem regionalismu zabývat, protože jeho opomíjení mělo v minulosti za následek růst napětí a separatistických snah v regionálních uskupeních. Jako případová studie k teoretické části této práce byl vybrán Vlámský region. Důvodem výběru Vlámského regionu je jeho zajímavý vývoj, vztahy mezi Vlámky a Valony, specifické postavení Bruselu a také neutichající separatistické tendence.

Bakalářská práce vychází zejména ze zdrojů literárního charakteru, kterými jsou články a publikace Evy Cihelkové, Björna Hettneho, Ladislava Cabady, Blanky Říchové, Eduarda Huliciuse a dalších. Při psaní této práce bylo použito metod analýzy, generalizace, indukce, komparace a syntézy.

Práce je členěna do dvou bloků. První blok se zabývá vymezením základních pojmů, které úzce souvisejí s regionalismem. Termíny jako region, regionalistka nebo regionální integrace slouží k lepšímu porozumění regionalismu a k pochopení pozice regionalismu mezi ostatními „regionálními“ pojmy. Tato pozice je pro tuto práci zásadní. Z tohoto důvodu následuje část, která se podrobněji zabývá regionální integrací a jejími motivy. Další částí tohoto bloku se zabývají vývojem regionalismu, jeho vymezením, dimenzemi a dělením. Poslední část se zaměřuje na Evropský regionalismus, který v porovnání s ostatními regionalismy prošel o mnoho složitějším a z hlediska regionalismu zajímavějším vývojem. V současné době je v Evropě velké množství regionálních uskupení s různě silnou pozicí a různě silnými separatistickými tendencemi.

Druhý blok této práce se věnuje případové studii Vlámského regionu. V první části tohoto bloku se čtenáři seznámí s Vlámským regionem a jeho charakteristikou z pohledu regionalismu. Následující části tohoto bloku pomohou lépe pochopit regionalismus ve Vlámském regionu.

2 TEORIE REGIONALISMU

2.1 Vymezení klíčových pojmů

Pro lepší pochopení problematiky, kterou se bakalářská práce zabývá, je velmi důležité rozlišit některé základní „regionální“ pojmy, které jsou pro tuto práci stěžejní. Těmito pojmy jsou regionalistika, regionalizace, regionalismus, region a regionální integrace.

Pojmem regionalistika rozumíme souhrnný a rámcový obor, který se zabývá studiem prostorových fenoménů, procesů a vztahů.¹ Regionalistika při teoretickém bádání využívá řadu teoretických konceptů, kterými jsou například geografie, demografie, ekonomie, sociologie, právo, správní a politické vědy, ze kterých regionalistka čerpá a vychází. Poznatky z ostatních vědních oborů propojuje a uplatňuje je při vlastní teoretické práci, která se zabývá hlavně konceptualizací regionů, regionálních struktur, vývojem lokalit a regionů.²

Regionalizace je vždy spjata s určitým rozsahem kritérií, která jsou ustanovována a priori. Regionalizace je pojmem fakticky centralistickým a technokratickým. Proces regionalizace je tedy procesem „shora dolů“.³ Na úrovni regionální spolupráce je regionalizace typem nejnižším, nepředstavujícím výsledek cílené státní politiky, ale typem, který vzniká spontánně jako výsledek vzájemné, nejčastěji společenské nebo ekonomické závislosti specifických částí několika zemí. Části těchto zemí společně spolupracují a sdružují se v rámci konkrétní oblasti.⁴

Regionalismus je předmětem podrobného zkoumání široké škály vědeckých přístupů, mezi které patří například přístup geografický nebo historiografický. Z rozmanitosti vědeckých přístupů, kterými je regionalismus uchopován pramení i definiční různorodost tohoto pojmu. Regionalismus lze proto vnímat jako formu zásadní teritoriální reorganizace nebo dokonce teritoriální rekonstrukce směřující „zdola nahoru“. Regionalismus tedy chápeme jako decentralizaci, která je často vyvolána

¹ HOLUB, Z. *Region, regionalistika, regionalismus a regionalisté*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. s. 63. ISBN 978-808-6708-393.

² HUDEČKOVÁ, H., LOŠTÁK, M., ŠEVČÍKOVÁ, A. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2006. s. 2. ISBN 80-213-1413-3.

³ HOLUB, Z. *Region, regionalistika, regionalismus a regionalisté*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. s. 63. ISBN 978-808-6708-393.

⁴ CIHELKOVÁ, E. *Nový regionalismus: teorie a případová studie (Evropská unie)*. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 8. ISBN 978-807-1798-088.

neutěšeným stavem administrativně-správního uspořádání. Regionalismus je v tomto případě východiskem z neuspokojivého soudobého stavu.⁵ Podle vybraných autorů je regionalismus definován jako politický projekt, vládní strategie, teoretická základna principů o regionalizaci, systémový přístup ovlivňující svoji pozici v mezinárodních vztazích nebo jako ekonomická, konkrétně obchodní a hospodářská politika státu, která vede k liberalizaci vztahů mezi zeměmi a tudíž k těsnějším vazbám a vzájemné integraci.⁶ Regionalismus je vymezen geografickým územím, tedy regionem, faktickým regionálním projektem daného regionu a institucionalizací tohoto projektu v podobě regionální integrace.⁷

Pojetí regionu je vzhledem k tomu, že je zkoumán mnohými vědeckými disciplínami výrazně různorodé. V klasickém pojetí je pojem region vymezen geograficky, nový regionalismus však toto klasické vymezení přesahuje a pojem region formuluje ve smyslu sociální, ekonomické, politické či organizační soudržnosti.⁸ Obecně je možné regiony vymežit jako seskupení dvou či více zemí, nabývajících různého stupně integrace. Regiony jsou neformálními integracemi nebo vznikají na základě mezinárodních dohod mezi státy, či skupinami států. Příkladem těchto dohod, jsou preferenční dohody (Jsou to dobrovolné dohody, uzavírané pro zvýšení integrace hospodářství signatářských států, s cílem posílit volnost obchodu), dohody o celních uniích nebo dohody o volném obchodu.⁹ Politolog Björn Hettne nabízí systematičtější postoj k pojetí regionu. Podle něj jsou z pohledu geografie regiony substátní entity, historické provincie nebo jednotky uvnitř národních států. Oproti tomu v mezinárodních vztazích je na regiony nahlíženo jako na nadnárodní subsystemy mezinárodního systému, tedy jako na světové regiony.¹⁰ Světové regiony můžeme tedy vymežit jako omezený počet států, které pojí geografický vztah a stupeň vzájemné závislosti. Regiony jako takové jsou složeny ze států, majících společné etnické, historické,

⁵ HOLUB, Z. *Region, regionalistika, regionalismus a regionalisté*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. s. 64. ISBN 978-808-6708-393.

⁶ ŘEHÁK, V. Nový regionalismus: proces a teorie. *Mezinárodní vztahy*. 2/2009. [cit. 13. prosince 2012]. Dostupný z www: <<http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf>> s. 12.

⁷ SPINDLER, M. *New Regionalism and the Construction of Global Order*. CSGR Working Paper 93/2002. [cit. 13. prosince 2012] Dostupný z www: <<http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/csgr/research/workingpapers/2002/wp9302.pdf>> s. 7.

⁸ ŘEHÁK, V. Nový regionalismus: proces a teorie. *Mezinárodní vztahy*. 2/2009.

[cit. 13. prosince 2012]. Dostupný z www: <<http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf>> s. 11.

⁹ CIHELKOVÁ, E. *Nový regionalismus: teorie a případová studie (Evropská unie)*. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 5. ISBN 978-807-1798-088.

¹⁰ CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 10. ISBN 978-807-3801-632.

kulturní či sociální vazby. Podle Hettneho je také možné regiony rozlišit v pojmech sociální soudržnosti, kterými jsou například etnicita, rasa, jazyk a kultura, hospodářské soudržnosti, kterými jsou například obchodní vztahy, politické soudržnosti, kterými jsou typy režimů nebo ideologií a organizační soudržnosti, reprezentované existencí formálních regionálních institucí.¹¹

Regionální integrace označuje proces průběžného zavádění opatření, která mají napomoci zrušit diskriminaci mezi politickými a ekonomickými jednotkami a naopak podpořit rozvoj spolupráce mezi těmito jednotkami.¹² Regionální integrace prošla dlouhým vývojem, díky kterému postupně došlo k jejímu rozštěpení na pojmy region, regionalismus a evropská integrace. Jednotlivé pojmy, které z regionální integrace vycházejí, se zaměřují specificky a zkoumají jen některá hlediska regionálních integračních procesů.¹³

2.2 Regionální integrace a její motivy

Regionální integrace označuje procesy, rozvíjející se od 30. a 40. let dvacátého století. Hlavním důvodem vzniku těchto procesů byla neustále rostoucí potřeba po spolupráci a koordinaci mezi dvěma či více státy a s ní spjatá nutnost odstranění diskriminačních otázek a bariér mezi těmito státy. Samotná definice pojmu regionální integrace byla do 60. let nejasná. Důvodem byl fakt, že se pojem regionální integrace používal velmi zřídka a navíc se stal předmětem zkoumání řady vědeckých disciplín. V 60. letech B. Balassa¹⁴ definoval regionální integraci jako procesy počínající politickým a ekonomickým sbližováním zemí, přes spolupráci a solidaritu, až ke spojování, slučování a sjednocování dříve samostatných ekonomik. Postupem času začal význam regionální integrace stále stoupat. Regionální integrace přestala být pouze evropskou záležitostí, protože vznikla a velmi rychle se rozvíjela i v dalších částech světa. Díky tomu se stala fenoménem světové ekonomiky a silným prostředkem

¹¹ HETTNE, B. *Beyond the „new“ regionalism*. 2005. *New political economy*. s. 544-545. ISSN 1356-3467.

¹² CIHELKOVÁ, E. *Nový regionalismus: teorie a případová studie (Evropská unie)*. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 1. ISBN 978-807-1798-088.

¹³ WAISOVÁ, Š. *Regionální integrační procesy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 37. ISBN 978-807-3802-325.

¹⁴ BALASSA, B. *Teorie ekonomické integrace*. Přel. M. Hrnčír a S. Tíkal. Praha: Svoboda, 1966. s. 25. Přeloženo z: *The Theory of Economic Integration*. ISBN n.a.

k ovlivnění ekonomického vývoje. Pro pojmenování tohoto fenoménu byl ustanoven pojem regionalismus.¹⁵

Regionální integrace je utvářena motivy, ovlivněnými dobovými a místními podmínkami. Tyto podmínky jsou natolik specifické, že je velmi obtížné je zobecňovat nebo se o to alespoň pokoušet. Spolu s vývojem politických, ekonomických, sociálních či jiných okolností, tedy dochází i k vývoji motivů regionální integrace. Podobně jako okolnosti vývoje motivů regionální integrace, jsou i motivy regionální integrace různého charakteru.¹⁶

Příkladem motivů regionální integrace je motiv ekonomický. Všechny národy světa jsou v ekonomickém motivu charakteristické svoji snahou o větší ekonomický rozvoj a prosperitu, pramenící z touhy států získat přístup na další a další trhy¹⁷. Tento ekonomický motiv je pak konkretizován jednotlivými přínosy ekonomického motivu, kterými jsou například zlepšení pozice daného státu v mezinárodním obchodě nebo zvětšení vlivu daného státu, plynoucího z ekonomického růstu.¹⁸

2.2.1 Regionálně integrační procesy

Spolu s vývojem regionální integrace se postupně vyvíjely i snahy badatelů teoreticky uchopit regionální integrační procesy. Na těchto snahách je velmi zajímavý fakt, že v čím pozdějším období se o teoretické uchopení regionálních procesů badatelé pokoušeli, tím méně se jim toto teoretické uchopení dařilo. V průběhu 60. let a do poloviny 70. let bylo vytvořeno mnoho vysoce hodnocených prací, plně vyjadřujících shodu v teoretickém uchopení regionálních integračních procesů. Od druhé poloviny 70. let začalo docházet ke změně vnímání uchopení regionálních integračních procesů. Důvodem této změny byl růst pochybností o schopnosti integračních teorií dostatečně reagovat na proměny a důležité procesy v mezinárodních vztazích.¹⁹ Výsledkem této změny v nahlížení na regionální integrační procesy a jejich teoretickou aplikaci byl

¹⁵ CIHELKOVÁ, E. *Nový regionalismus: teorie a případová studie (Evropská unie)*. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 1. ISBN 978-807-1798-088.

¹⁶ CIHELKOVÁ, E. *Nový regionalismus: teorie a případová studie (Evropská unie)*. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 1. ISBN 978-807-1798-088.

¹⁷ CIHELKOVÁ, E. *Nový regionalismus: teorie a případová studie (Evropská unie)*. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 1. ISBN 978-807-1798-088.

¹⁸ EL-AGRAA, A. M. *Regional integration: experience, theory and measurement*. Lanham: Barnes, 1999. s. 5-6. ISBN 978-038-9210-221.

¹⁹ WAISOVÁ, Š. *Regionální integrační procesy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 35. ISBN 978-807-3802-325.

konec 70. let, kdy došlo k pevnějšímu uchopení regionální integrace skrze teritoriální studie a srovnávací regionalismus.²⁰

Vývoj regionální integrace je možné zařadit do několika cyklů. První cyklus je ohraničen vzestupem a pádem teorie regionální integrace. Jeho počátkem byla 50. léta, spojená s růstem zájmu o regionální integraci, který vyvrcholil v 60. letech definicemi regionální integrace a pevným teoretickým uchopením regionálních procesů. Koncem prvního cyklu byla 70. léta, během kterých došlo k výše uvedeným změnám vnímání uchopení regionálních integračních procesů.²¹

Druhý cyklus se rozvíjel od 80. let 20. století, jeho specifičnost spočívá v tom, že se nevěnuje obecné teorii regionální integrace, jako cyklus předešlý, ale dílčím teoriím integrace probíhající na jednom kontinentu a to integraci evropské. Důvodem přechodu od obecné teorie regionální integrace k integraci evropské byl velký úspěch Evropských společenství. Z tohoto přechodu ale plynuly i problémy v podobě zastínění obecnějšího teoretického výzkumu regionálních integračních procesů. Na konci 80. let došlo v rámci teoretického výzkumu evropské integrace k eskalaci problémů spjatých s neschopností překonat rozdíly mezi mezivládním a nadnárodním přístupem. Díky těmto problémům bylo upuštěno od hledání všezahrnující teorie evropské integrace. Toto rozhodnutí následně negativně ovlivnilo i snahy teoreticky uchopit integrační procesy probíhající mimo evropský kontinent.²²

Třetí cyklus se začal rozvíjet v 90. letech 20. století. Nejvýznamnějšími impulsy pro výzkum třetího cyklu integrace byly konec studené války, změny, ke kterým došlo v jednotlivých světových regionech a proměny mezinárodního systému. Zásadními faktory, ovlivňujícími rozvoj regionální integrace byly konec studené války, tedy konec bipolární konfrontace, decentralizace mezinárodního systému, ekonomická globalizace a pozitivnější vztah, respektive přístup k mezinárodní spolupráci.²³

²⁰ BRESLIN, S., HIGGOTT, R. *Studying Regions: Learning from the Old, Constructing the New*. 2000. [cit. 13. prosince 2012]. Dostupný z [www: <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/pais/people/breslin/research/regions.pdf>](http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/pais/people/breslin/research/regions.pdf) s. 335-336.

²¹ WAISOVÁ, Š. *Regionální integrační procesy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 35. ISBN 978-807-3802-325.

²² WAISOVÁ, Š. *Regionální integrační procesy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 35-36. ISBN 978-807-3802-325.

²³ WAISOVÁ, Š. *Regionální integrační procesy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 36. ISBN 978-807-3802-325.

Soudobý stav teoretického výzkumu regionálních integračních procesů není chápán jako další cyklus vývoje regionální integrace, ale jako stav, který z jednotlivých vývojových cyklů čerpá zkušenosti. Pro lepší porozumění a vylíčení současného stavu teoretického výzkumu regionálních integračních procesů, shrnují Šárka Waisová a Petr Kratochvíl tento stav v několika bodech:²⁴

- 1) Zkoumání teorie evropské integrace a evropského integračního procesu jsou i přes krizi na konci 80. let 20. století velmi rozvinuty a předčily tak snahy o teoretizování neevropských integračních procesů. Příčinou tohoto stavu je argument, že neevropské integrační procesy postupují obdobným způsobem jako proces evropský, z toho vyplývá, že výzkum a teoretické uchopení evropské integrace je plně dostačující. Dalším argumentem je současná dominance západních akademických pracovišť výzkumu integrace. Mnohem větší zájem tak vzbuzuje západní integrační uskupení, reprezentované například Evropskou unií, než nezápadní integrační uskupení, reprezentované například Sdružením států jihovýchodní Asie. Tento argument je možné podložit také komparativními studiemi, které nevyjadřují dominanci západních integračních procesů tak silně, ale pouze porovnávají odlišnosti mezi evropskými a neevropskými integračními procesy, avšak neevropské integrační procesy opět neuchopují.
- 2) Postupem času, stále více dochází k prolínání politického a ekonomického regionalismu a k prolínání politické a ekonomické integrace, které jsou spolu velmi úzce spojeny. Z toho vyplývá, že rozdělení jednotlivých integračních teorií na teorie politické a ekonomické je de facto přežitkem z minulosti a během zkoumání teorie regionální integrace je nutné brát v potaz politické i ekonomické procesy. Dále dochází k odmítání štěpení regionální integrace na oblasti nízké politiky, reprezentované například politickými rozhodnutími o ekonomické integraci a oblasti vysoké politiky, reprezentované například bezpečnostní integrací.
- 3) Pojem „regionální integrace“ byl postupně zaměněn za pojmy „regionalismus“, „regionalizace“ a „evropská integrace“. Toto rozdělení výrazně zhoršuje možnost uchopení termínu regionální integrace. Nové pojmy umožňují výzkum jen

²⁴ WAISOVÁ, Š. *Regionální integrační procesy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 35-37. ISBN 978-807-3802-325.

některých hledisek regionálních integračních procesů a platí pouze pro specifické prvky integrace nebo nedisponují zcela jasným pojmoslovím.

2.3 Starý a nový regionalismus

V rámci politických věd, mezinárodních vztahů a jejich podoborů je podle Schmitta-Egnera rozlišován tzv. regionalismus starý a nový.²⁵ Starý regionalismus je formován v souvislosti s regionalizací, objevující se v mezinárodním systému od druhé poloviny 19. století. Naproti tomu regionalismus nový je fenomén, rozvíjející se po skončení studené války.²⁶

2.3.1 Starý regionalismus

Starý regionalismus, známý také pod pojmem geografický regionalismus se skládá z několika fází. První fáze představuje tzv. regionalismus militantní, jehož projevem bylo vytváření širokých regionálních či kontinentálních impérií, jejichž cílem bylo rozšířit svoji moc a posléze politicky a ekonomicky ovládnout geograficky blízké okolí. Jako příklad této fáze regionalismu je možné uvést expanzi starověkého Řecka či Říma. Militantní regionalismus tak byl de facto předvojem starého regionalismu rozvíjejícího se v 19. Století v souvislosti s regionalizací mezinárodního systému.²⁷

Druhou fází regionalismu, nastupující v 19. století, je fáze tzv. ekonomického regionalismu. Rozvoj technologií a dopravy spojený s průmyslovou revolucí vedl v tomto období k většímu rozvoji obchodu, který začal postupně přesahovat hranice států. Ve druhé polovině 19. století došlo k liberalizaci obchodu a vzniku celních unií, jejichž cílem bylo odstranění obchodních bariér. V období ekonomického regionalismu začalo také vymezování sfér vlivu evropských mocností a následná koloniální expanze do Afriky a Asie. Hlavním popudem pro tyto koloniální expanze byla Monroeova doktrína prohlašující americký kontinent za zájmovou sféru USA. Díky koloniální expanzi začal regionalismus v tomto období přesahovat geografické vymezení.²⁸

²⁵ CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 6. ISBN 978-807-3801-632.

²⁶ WAISOVÁ, Š. *Regionální integrační procesy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 35- 57 - 58. ISBN 978-807-3802-325.

²⁷ ŘEHÁK, V. Nový regionalismus: proces a teorie. *Mezinárodní vztahy*. 2/2009. [cit. 13. prosince 2012]. Dostupný z [www: <http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf>](http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf) s. 8.

²⁸ ŘEHÁK, V. Nový regionalismus: proces a teorie. *Mezinárodní vztahy*. 2/2009. [cit. 13. prosince 2012]. Dostupný z [www: <http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf>](http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf) s. 8.

Třetí fází regionalismu je tzv. zlovorný regionalismus, rozvíjející se po první světové válce. V tomto období se světová ekonomika navrátila k ekonomickému nacionalismu. Vznikly tak tři ekonomické bloky dominantních ekonomik a jejich měn. Těmito bloky byly USA, Velká Británie a Francie. Vyjma těchto států se začaly profilovat také další nové velmoci, které se snažily ovládnout geograficky blízké ekonomické zdroje. I v případě nových velmocí měla však také jejich expanze očividné politické a vojenské konotace.²⁹ Podle Irah Kučerové byl regionalismus v tomto období nástrojem geopolitiky a velmoci skrze něj usilovaly o vymezení svých sfér vlivu.³⁰

Po skončení druhé světové války nadchází čtvrtá fáze regionalismu, období tzv. regionalismu hegemonického. V tomto období se začaly objevovat a posléze plně projevovat strategicko-bezpečnostní motivace, prakticky vyjádřené hospodářskou spoluprací (Příkladem této hospodářské spolupráce byl vznik Evropského společenství uhlí a oceli, vznik Rady vzájemné hospodářské pomoci nebo Marshallův plán). Období hegemonického regionalismu bylo charakteristické formalizovaným partnerstvím v různých mezinárodních organizacích a institucích s těmito organizacemi souvisejícími. Příčinou nárůstu těchto partnerství byl proces dekolonizace a s ním spjatý nárůst počtu států v mezinárodním systému. Hegemonický regionalismus v tomto období odrážel realitu studené války mezi SSSR a USA. Podstatou regionalismu tohoto období byl důraz na regionální soběstačnost a racionální kalkulace bezpečnosti, moci a zájmů. I přes to, že státy nezpochybňovaly multilaterální jednání všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT), chtěly si také zajistit ochranu vlastních zájmů. Napomoci dosažení těchto zájmů mělo velké množství bezpečnostních a ekonomických aliancí, které v tomto období vznikaly.³¹

2.3.2 Nový regionalismus

Nový regionalismus je de facto pátou fází starého regionalismu, formující se po skončení studené války. Nový regionalismus přináší do vnímání regionalismu natolik zásadní změny, že se postupně stává samostatným fenoménem. Podle Hettneho byl

²⁹ ŘEHÁK, V. Nový regionalismus: proces a teorie. *Medzinárodné vzťahy*. 2/2009. [cit. 13. prosince 2012]. Dostupný z [www: <http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf>](http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf) s. 8.

³⁰ KUČEROVÁ, I. Nový regionalismus versus geografický regionalismus. In: KOTÁBOVÁ, V. – ŘÍCHOVÁ, B. (ed.): *Institucionalizace a decentralizace v Evropské unii*. Praha: IPS FSV UK, 2006. s. 76. ISBN 80-239-6981-1.

³¹ ŘEHÁK, V. Nový regionalismus: proces a teorie. *Medzinárodné vzťahy*. 2/2009. [cit. 13. prosince 2012]. Dostupný z [www: <http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf>](http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf) s. 8.

starý regionalismus spjatý s federalistickými přístupy, chápajícími stát spíše jako problematického aktéra, než jako nástroj k řešení problémů. Proto byl podle něj starý regionalismus s koncem studené války překonán a započalo formování regionalismu nového.³²

Změny, kterými se nový regionalismus odlišuje od starého, jsou kvantitativní, kvalitativní a formální. Kvantitativní změny vycházejí z faktu, že oproti starému regionalismu se do nového regionalismu zapojilo a stále zapojuje o mnoho více aktérů. Regionální trendy zasahují do celosvětové ekonomiky a mezinárodních vztahů. Dochází k neustálému nárůstu počtu regionálních obchodních dohod (RTA - Regional Trade Agreement). Mezi lety 1948 až 1994 bylo u Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT - General agreement on Tariffs and Trade) registrováno 124 RTA. V roce 1995 došlo ke vzniku Světové obchodní organizace (WTO - World Trade Organization), nahrazující GATT. V období od roku 1995 do roku 2005 bylo u WTO registrováno 196 nových regionálních obchodních dohod. Z toho vyplývá, že za toto období dosáhl nárůst nových dohod 158% stavu, kterého bylo dosaženo za předchozí padesátileté období.³³ Tendence neustálého nárůstu regionálních dohod přetrvává i v současnosti.

Klíčovou kvalitativní změnou mezi novým a starým regionalismem je překročení geografického rámce, který byl pro starý regionalismus typický. Nový regionalismus vychází z předpokladu, že se nejrůznější spolupráce a spojení tvoří pouze díky geografické blízkosti, ale velmi důležitou roli hraje například podobný vývoj ekonomik, kultury či stejná historická zkušenost. V novém regionalismu tak dochází k uzavírání bilaterálních dohod, zatímco dohody multilaterální jsou spíše upozaďovány.³⁴

Další kvalitativní změnou nového regionalismu je proměna aktérů, kteří mezi sebou smlouvy podepisují. Pro období starého regionalismu bylo typické uzavírání smluv pouze mezi státy. Při podpisu těchto smluv hrála velkou roli geografická poloha. Docházelo například k podpisu smluv mezi státy Jihu nebo naopak mezi Státy severu. Oproti tomu pro období nového regionalismu je typické uzavírání stále většího počtu smluv mezi státem a regionální organizací. Smlouvy vznikající v období nového

³² HETTNE, B. *Beyond the „new“ regionalism*. 2005. *New political economy*. s. 549.

ISSN 1356-3467. 549

³³ CIHELKOVÁ, E. *Nový regionalismus: teorie a případová studie (Evropská unie)*. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 1. ISBN 978-807-1798-088.

³⁴ ŘEHÁK, V. *Nový regionalismus: proces a teorie. Mezinárodní vztahy*. 2/2009.

[cit. 19. března 2013]. Dostupný z [www: <http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf>](http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf) s. 9.

regionalismu také překonávají významnou roli geografické polohy. Díky tomu dochází ke vzniku smluv mezi Severem a Jihem. Příkladem takových smluv je smlouva mezi Evropskou unií a Jihoafrickou republikou, tedy smlouva mezi regionální organizací Severu a státem Jihu. Stát, který smlouvu podepisuje, je zpravidla nejrozvinutějším státem svého regionu.³⁵ Dalším typem uzavíraných smluv jsou smlouvy mezi jednotlivými regionálními organizacemi. Příkladem těchto smluv je Mezuregionální rámcová dohoda o spolupráci, která byla uzavřena v roce 1995 mezi tehdeším Evropským společenstvím a Mercosurem (Sdružení volného obchodu států jihu, někdy bývá nazýván také Společným trhem Jihu). Mezuregionální rámcová dohoda obohatila dosud pouze ekonomickou a rozvojovou spolupráci mezi těmito organizacemi o aspekt politické spolupráce.³⁶

Starý regionalismus popisuje sloučení dvou a více států do jednoho regionu ve smyslu regionální integrace. Oproti tomu formální změny nového regionalismu umožňují vznik a rozvoj nových typů integrací. Pokud dojde k dohodě mezi státem a nějakým regionem, jedná se o biregionalismus. Dojde-li k dohodě mezi regionem a větším počtem států, hovoříme o multiregionalismu. Pokud uzavře dohodu jeden region s druhým, nazýváme to interregionalismus. Dohody, které přesahují jednotlivé regiony, jsou označovány jako transregionalismus. Síť regionálních, navzájem se překrývajících integrací nazýváme subregionalismus.³⁷

2.3.3 Dimenze nového regionalismu

Nový regionalismus je tvořen dimenzemi, prostupujícími skrze ekonomickou, bezpečnostní a rozvojovou sféru. Ekonomická dimenze regionalismu je tvořena obchodními bloky. Tyto bloky jsou vyjádřeny pomocí RTA. Jejich otevřenost či uzavřenost vůči multilaterální globalizaci určuje jejich postavení v mezinárodní politické ekonomii. Cílem těchto regionálních obchodních dohod bylo původně navyšování ekonomické produkce. Ke změně cílů a účelu RTA došlo s příchodem nového regionalismu. Podle Hettneho začaly regionální obchodní dohody prostřednictvím nového regionalismu obnovovat multilateralismus na principu rovnosti.

³⁵ ŘEHÁK, V. Nový regionalismus: proces a teorie. *Mezinárodní vztahy*. 2/2009. [cit. 20. března 2013]. Dostupný z [www: <http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf>](http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf) s. 9.

³⁶ KURSA, D. Mercosur. *Euroskop*. [cit. 25. března 2013]. Dostupný z [www: <https://www.euroskop.cz/9139/sekce/mercotur/>](https://www.euroskop.cz/9139/sekce/mercotur/).

³⁷ ŘEHÁK, V. Nový regionalismus: proces a teorie. *Mezinárodní vztahy*. 2/2009. [cit. 25. března 2013]. Dostupný z [www: <http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf>](http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf) s. 13.

Tuto rovnost WTO postrádá. Regionální obchodní dohody jsou tak de facto prostředkem pro boj s nerovností, která je symbolizována WTO.³⁸

Součástí ekonomické dimenze nového regionalismu je měnový regionalismus. Impulsem pro vznik měnového regionalismu byla Asijská finanční krize v roce 1997. Určitou roli na vzniku měnového regionalismu měla i Evropská unie, respektive dlouhodobá snaha členských států Evropské unie o jednotnou měnu, která vyústila ve vytvoření měnové unie uvnitř Evropské unie. Hlavním cílem a tématem, kterým se měnový regionalismus zabývá je proto dosažení finanční stability.³⁹

Bezpečnostní regionalismus je praktickým rozměrem nového regionalismu. Důkazem je propojení bezpečnostní a ekonomické sféry v rámci evropské integrace. Pokud dojde mezi státy k propojení těchto sfér, stává se podle Schumana konflikt mezi státy nemyslitelný a materiálně neproveditelný. Na této myšlence byl založen plán na vznik Evropského společenství uhlí a oceli. Propojení bezpečnostní a ekonomické sféry napomáhá řešit případné spory. Státy totiž budou řešit problém mezi sebou, bez toho, aby byly do řešení sporů zatahovány další státy. Pokud dojde k prohloubení vzájemné závislosti mezi státy, vznikne celá řada konfliktních témat. I přes tato konfliktní témata jsou po dokončení integrace výnosy z případných konfliktů vždy nižší a méně výhodné, než výnosy a výhody plynoucí z nepřetržité spolupráce.⁴⁰

Rozvojový regionalismus vychází z multidimenzionální podstaty regionální organizace. Pomocí obchodních dohod a regionálních rozvojových strategií se snaží zvýšit výkonnost regionální ekonomiky a nalézt východiska v ekonomické sféře. K tomu, aby byl rozvojový regionalismus úspěšný, je zapotřebí úzká regionální spolupráce mezi ekonomickými sektory a společnostmi. Čím je spolupráce mezi státy v rámci regionálního uskupení užší, tím efektivněji dochází k řešení obchodních

³⁸ HETTNE, B. *Beyond the „new“ regionalism*. 2005. *New political economy*. s. 551. ISSN 1356-3467.

³⁹ HETTNE, B. *Beyond the „new“ regionalism*. 2005. *New political economy*. s. 551-552. ISSN 1356-3467.

⁴⁰ THAKUR, R., VAN LANGENHOVE, L. Enhancing global governance through regional integration. In COOPER, F. A., HUGHES, W. Ch., DE LOMBAERDE, P. *Regionalisation and Global Governance. The Taming of Globalization?*. New York : Routledge, 2008. s. 25-26. ISBN 0-203-93339-7.

překážek či neekonomických otázek. Oproti multilateralismu, postupuje liberalizace v této spolupráci o mnoho dynamičtěji.⁴¹

2.4 Dělení regionalismu a regionů

Podle úrovně politiky, ve které se region pohybuje, rozlišujeme regionalismus nižší a regionalismus vyšší. Nižším regionalismem rozumíme periferní a semiperiferní regiony, jejichž cílem je tvorba regionálních projektů, schopných vytvářet protipóly k silným ekonomikám. Představitelem nižšího regionalismu je subregionalismus, jehož projekcí jsou mikroregiony.⁴² Podle Tavarese se mikroregionem rozumí „politické konstrukty ležící pod státní úrovní analýzy, které disponují právní, politickou, ekonomickou a kulturní jedinečností a které mohou, ale nemusejí spadat do legálního rámce jednoho státu. Pokud region nespadá do teritoriální jurisdikce pouze jednoho státu a zahrnuje sousedící subnárodní jednotky ze dvou nebo více států, je obvykle označován jako transhraniční region.“⁴³ Příkladem mikroregionů jsou trojúhelníky růstu (skupina zemí spolupracujících v otázkách rozvoje a podpory turistiky, infrastruktury, zemědělství nebo pracovní síly. Příkladem trojúhelníku růstu je uskupení IMT-GT, tedy spolupráce Indonésie, Malajsie a Thajska⁴⁴), vývozní výrobní zóny (vývozní výrobní zóny jsou průmyslové zóny, ve kterých projde dovezené zboží určitým stupněm zpracování a následně je opět vyvezeno⁴⁵) nebo euroregiony.⁴⁶ Zmíněný euroregion je možné chápat také jako syntézu mikroregionu v rámci nového regionalismu a transhraničního regionu, popisovaného politickou geografii.⁴⁷

Vyšší regionalismus je reprezentován transregionalismem. Transregionalismus představuje aktéry přesahující jednotlivé regiony a operující mezi nimi. Z pohledu

⁴¹ HETTNE, B. *Beyond the „new“ regionalism*. 2005. *New political economy*. s. 552. ISSN 1356-3467.

⁴² HETTNE, B. *Beyond the „new“ regionalism*. 2005. *New political economy*. s. 557. ISSN 1356-3467.

⁴³ TAVARES, R. *The State and Art of Regionalism*. UNU-CRIS e-Working Papers. 2004. [cit. 18. června 2013]. Dostupný z www:

<<http://www.cris.unu.edu/fileadmin/workingpapers/WProdrigo%20tavares.pdf>>. s. 21-22.

⁴⁴ IMT-GT (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle), tedy spolupráce Indonésie, Malajsie a Thajska. IMT-GT. Indonesia Malaysia Thailand Growth Triangle. *IMT-GT* [online]. © 2009. [cit. 18. června 2013]. Dostupný z www: <<http://www.imtgt.org/About.htm>, 8.3.2012>.

⁴⁵ ILO. Export processing zones growing steadily. *International Labour organization* [online]. © 1996–2013. [cit. 19. června 2013]. Dostupný z www: <http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_007997/lang--en/index.htm>.

⁴⁶ ŘEHÁK, V. Nový regionalismus: proces a teorie. *Mezinárodní vztahy*. 2/2009.

[cit. 19. června 2013]. Dostupný z www: <<http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf>> s. 12.

⁴⁷ CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 21. ISBN 978-807-3801-632.

geografické polohy se transregionalismus rozděluje na intrakontinentální a interkontinentální.⁴⁸ Příkladem transregionalismu jsou dohody mezi Evropskou unií a skupinou států ACP (ACP je skupina států, které byly v minulosti koloniemi zemí tvořících současnou Evropskou unií. Cílem těchto dohod je podpora míru, stability a rozvoje států skupiny ACP. ACP tvoří 48 afrických, 16 karibských a 15 tichomořských států).⁴⁹ V případě, že jednotlivé regiony uzavřou bilaterální smlouvy, získávají právní charakter. Tento druh vyššího regionalismu se nazývá interregionalismus.⁵⁰ Příkladem interregionalismu je již zmíněná Mezuregionální rámcová dohoda o spolupráci mezi Evropským společenstvím a Mercosurem.⁵¹ Podle Hettneho dochází díky interregionalismu k nástupu nové éry, která se vyznačuje přechodem od suverenity národní úrovně k suverenitě nadnárodní úrovně. Tento přechod mezi jednotlivými úrovněmi suverenity je způsoben kombinací meziregionálních vazeb a regionů, vystupujících jako samostatní aktéři. Tato éra, která je podle Hettneho završením nového regionalismu se nazývá multiregionalismus.⁵²

Regiony se dají členit podle více hledisek. V této práci se zaměříme na členění regionů podle velikosti. Z hlediska velikosti jsou regiony rozdělovány na makroregiony, mezoregiony, subregiony a mikroregiony. Největší části jsou označovány jako makroregiony. Rozlišujeme makroregion americký, asijsko-tichomořský, evropský a africký. Jako další makroregion bývá někdy označován postsovětský prostor. O stupeň níže položenou částí jsou mezoregiony. Pojmem mezoregiony jsou nazývány uskupení spolu sousedících států, které sdílejí totožné politické, ekonomické a kulturní hodnoty. Tato uskupení jsou ovšem bez bližšího určení. Mezi nejznámější mezoregiony patří mezoregion západoafrický, latinskoamerický, západoevropský a blízkovýchodní. Další částí jsou subregiony. Subregiony představují úzce spolupracující geografická uskupení nacházející se v rámci nějakého regionu. Typickým příkladem subregionu jsou státy Beneluxu nebo státy střední Evropy, které tvoří Visegrádskou čtyřku. Nejnižší stupeň zaujímají mikroregiony. Tímto pojmem se nazývají celky, které jsou na úrovni nižší,

⁴⁸ HETTNE, B. *Beyond the „new“ regionalism*. 2005. *New political economy*. s. 556-558. ISSN 1356-3467.

⁴⁹ ACP. Secretariat ACP. *African, Caribbean and Pacific Group of States* [online]. © 2011-2013. [cit. 22. června 2013]. Dostupný z [www: <http://www.acp.int/content/secretariat-acp>](http://www.acp.int/content/secretariat-acp).

⁵⁰ HETTNE, B. *Beyond the „new“ regionalism*. 2005. *New political economy*. s. 556-558. ISSN 1356-3467.

⁵¹ KURSA, D. Mercosur. Euroskop. [cit. 25. června 2013]. Dostupný z [www: <https://www.euroskop.cz/9139/sekce/mercosur/>](https://www.euroskop.cz/9139/sekce/mercosur/).

⁵² HETTNE, B. *Beyond the „new“ regionalism*. 2005. *New political economy*. s. 558-562. ISSN 1356-3467.

než je úroveň státu. Bližší charakter mikroregionů je popsán ve výše uvedeném příkladu subregionalismu.⁵³

V souvislosti s uvedeným členěním regionů podle velikosti je zapotřebí také zmínit dělení regionů z pohledu politické geografie, která neobsahuje koncept regionu v rámci jediného státu. Politická geografie proto rozlišuje pouze tři typy regionů. Jsou jimi panregiony, transnacionální a transhraniční regiony.⁵⁴ Vzhledem k tomu, že je definice těchto pojmů obsahově obdobná jako u již zmíněných makroregionů, mezoregionů a subregionů nebudou tyto pojmy v této práci dále rozvedeny. Zmínka o nich slouží k dotvoření pohledu čtenáře na problematiku dělení regionů z hlediska velikosti.

2.5 Evropský regionalismus

Partikularismus neboli prosazování svých zájmů před zájmy celku, byl součástí evropských lokálních kultur od nepaměti. Tento přístup nezměnil ani nástup absolutismu či v pozdějších dobách nástup moderních národních států. Podle Hueglin byla však prvním výrazným impulsem pro rozvoj evropského regionalismu Velká francouzská revoluce.⁵⁵

V souvislosti s impulsem v podobě Velké francouzské revoluce vyvstává otázka, do jaké míry je evropský regionalismus pouze souběžným typem utváření kolektivních identit, podobných nacionalismu. Tento přístup, založený na modernistickém konceptu nacionalismu podporuje například D. B. Knight, podle kterého je stěžejním vztahem regionalismu vztah mezi centrem a periferií. Centrum a periferie společně vytvářejí vzájemnou závislost. Centrum nemůže být centrem, neexistují-li periferie, které by na něm mohly být závislé. Naproti tomu periferie se potřebuje vymezit vůči nějakému centru a vytvářet tak jeho protipól.⁵⁶

Evropský regionalismus byl na dlouhé období spíše upozaděn. Změna nastala zejména díky hospodářským problémům po druhé světové válce. Státocentristický

⁵³ ŘEHÁK, V. Nový regionalismus: proces a teorie. *Mezinárodní vztahy*. 2/2009. [cit. 27. června 2013]. Dostupný z [www: <http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf>](http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf) s. 12.

⁵⁴ HNÍZDO, B. *Mezinárodní perspektivy politických regionů*. Praha: ISE-Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1995. s. 64. ISBN 80-852-4195-1.

⁵⁵ HUEGLIN, Thomas O. Regionalism in Western Europe. Conceptual Problems of a New Political Perspective. *Comparative Politics*. 1986, č. 4, s. 441-446. ISSN 0010-4159.

⁵⁶ CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 18. ISBN 978-807-3801-632.

nacionalismus se ocitl v krizi, výsledkem které byla vlna regionálních nepokojů. Tyto nepokoje následně podnítily rozmach regionální sebereflexe v mnoha evropských státech. S přibývajícím hospodářskými problémy v 70. letech 20. století evropský regionalismus výrazně zesílil.⁵⁷ V polovině 80. let 20. století bylo pouze ve Francii okolo 190 etnicko-teritoriálních spolků. V celé západní Evropě pak bylo podle Hueglina okolo padesáti regionálních hnutí.⁵⁸ Nejaktivnějšími regionálními kolektivy v celé Evropě byli „Baskové, Slovinci, Lužičtí Srbové, Srbové, Skotové, Laponci, Valoni, Vlámové, Bretonci, Chorvaté, Maďaři, Kypřané, Jihotyrolané, Madeiřané, Katalánci, Okcitánci a další.“⁵⁹ Díky pádu komunistických režimů ve střední a východní Evropě došlo k výraznému rozšíření aktivních regionálních kolektivů.⁶⁰

Evropská regionální hnutí nebyla a v současnosti stále nejsou významově homogenní. Výše zmíněné aktivní regionální kolektivy můžeme rozdělit do několika skupin. První skupina je tvořena kolektivy, kterým se podařilo úspěšně vytvořit samostatný národní stát. Takovým národním kolektivem jsou například Chorvati, Maďaři, Srbové, a Slovinci. Další skupinu tvoří kolektivy se silným státotvorným potenciálem. Tyto kolektivy jsou v takovém stádiu politické emancipace, že je u nich možné považovat přechod od regionu k samostatnému státu za reálný. Mezi takto politicky emancipované kolektivy patří například Skotové, Baskové či Katalánci. Poslední skupinu tvoří takové národní kolektivy, které si sice uvědomují svoji regionální identitu, avšak nemají příliš veliký státotvorný potenciál. Příkladem takové skupiny jsou Laponci a Okcitánci.⁶¹

Hovoříme-li o regionálních hnutích, neměli bychom zapomenout ani na Hrochův koncept nevládnoucích etnických skupin. Tento koncept vymezuje národnosti a etnické skupiny, které nemají žádný státotvorný charakter a zároveň ve svém národním jazyce

⁵⁷ APPLGATE, C. A Europe of Regions. Reflections on the Historiography of Sub-National Places in Modern Times. *The American Historical Review*. 1999, č. 4, s. 1164. Dostupný z [www: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/2649565?uid=3737856&uid=2129&uid=2134&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102508035577>](http://www.jstor.org/discover/10.2307/2649565?uid=3737856&uid=2129&uid=2134&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102508035577).

⁵⁸ HUEGLIN, Thomas O. Regionalism in Western Europe. Conceptual Problems of a New Political Perspective. *Comparative Politics*. 1986, č. 4, s. 439. ISSN 0010-4159.

⁵⁹ APPLGATE, C. A Europe of Regions. Reflections on the Historiography of Sub-National Places in Modern Times. *The American Historical Review*. 1999, č. 4, s. 1157. Dostupný z [www: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/2649565?uid=3737856&uid=2129&uid=2134&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102508035577>](http://www.jstor.org/discover/10.2307/2649565?uid=3737856&uid=2129&uid=2134&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102508035577).

⁶⁰ CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 18. ISBN 978-807-3801-632.

⁶¹ CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 19. ISBN 978-807-3801-632.

nedisponují silnou kulturní tradicí. Podle M. Hrocha nemají mnohdy takové národnosti a etnické skupiny kompletní sociální strukturu. To znamená, že v této struktuře zcela chybí například intelektuálové, šlechta či velkostatkáři, kteří by používali národní jazyk. Jinými slovy, byli by nositeli národního jazyka a podíleli se tak na budování kultury v národním jazyce. Příkladem jsou například jednotlivé etnické skupiny v rámci regionu Těšínské Slezsko před rokem 1918.⁶²

Po skončení studené války nastaly zásadní politické procesy, díky kterým došlo ke vzniku řady nových národních států. Zajímavostí je, že při vzniku těchto národních států příliš nehrála roli tradice státnosti. Národní stát si založili jak nevládnoucí etnické skupiny, s do jisté míry oslabenou tradicí státnosti, tak i nevládnoucí etnické skupiny, které tradici státnosti zcela postrádali. Oslabenou tradici státnosti měli například Litevci nebo Srbové, naproti tomu bez tradice státnosti založili svůj stát například Makedonci nebo Slováci. Co se týče rozdílů mezi státy s určitou tradicí státnosti a státy, které žádnou tradici státnosti neměly, tak dosud k projevu podstatných strukturálních rozdílů nedošlo. I přes vznik řady nových národních států, zůstává nezanedbatelná část nevládnoucích etnických skupin de facto uvězněna v jakýchsi multiříších. Příkladem takto uvězněné nevládnoucí etnické skupiny jsou Skotové, Katalánci nebo třeba Baskové. V případě Skotska je za multiříši považována Velká Británie, z pohledu Baskicka a Katalánska je multiříší Španělské království.⁶³

Hueglin si ve své práci pokládá řečnickou otázku, zdali je evropský regionalismus „jako nová politická perspektiva dočasným fenoménem, snad jakousi manifestací folkloristického ducha doby, nebo vážným a trvalým důsledkem a výzvou nedostatkům oslabujícího národního státu a novou formou modernity.“⁶⁴ Odpovědí na tuto otázku je neustálé posilování regionalismu v celé Evropě. Po skončení studené války už se tedy nejednalo o posilování převážně západoevropského regionalismu, ale o posilování regionalismu celoevropského. Důvodem této změny byla posttotalitní transformace, která proběhla ve východní části Evropy. Proces posttotalitní transformace, provázený posilováním separatismu, autonomismu a politického regionalismu nabídl obdobné výsledky, jaké měl vývoj regionalismu v západních

⁶² CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 19. ISBN 978-807-3801-632.

⁶³ CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 19-20. ISBN 978-807-3801-632.

⁶⁴ HUEGLIN, Thomas O. Regionalism in Western Europe. Conceptual Problems of a New Political Perspective. *Comparative Politics*. 1986, č. 4, s. 440. ISSN 0010-4159.

částech Evropy. I přes podobné výsledky ve vývoji regionalismů, není ani po dvaceti letech demokratizace východoevropský regionalismus na stejné úrovni jako regionalismus západoevropský. Nejrůznější regionální, separatistická či jiná hnutí jsou v západní Evropě daleko silnější než v Evropě východní.⁶⁵

Na této rozdílnosti mezi západoevropským a východoevropským regionalismem má svůj podíl i Evropské společenství, později se transformující na Evropskou unii. V roce 1993 vstoupila v platnost Maastrichtská smlouva, kladoucí důraz na subsidiaritu.⁶⁶ Regionální hnutí v členských státech se díky tomu stala pro Evropské společenství silným spojencem v otázkách přenosu kompetencí z úrovně státní na jiné úrovně rozhodování. I přes krach vize o transformaci Výboru regionů do podoby další komory Evropského parlamentu, posílila Maastrichtská smlouva postavení regionů v členských zemích.⁶⁷

V souvislosti s neustále sílící politickou i psychologickou pozicí regionů členských zemí Evropské unie, nahlíží někteří autoři na Evropu skrze tyto regiony. „Od Skotska po Wales, Katalánii, Korsiku, Flandry a Bretaň, silné regionální a etnoteritoriální identity plédují za svůj silnější hlas, více zdrojů a větší autonomii – pokud ne rovnou za nezávislost a státnost. Vzhledem k posilování regionální asertivity není překvapením, že zájem a spekulace s pojmem Evropa regionů rostou.“⁶⁸ Role regionů sice stále roste, je však nepravděpodobné, že by v dohledné době došlo k nastolení modelu Evropy regionů.⁶⁹ Důvodem je příliš silné postavení národních států a Evropské unie. Princip subsidiarity prosazovaný Maastrichtskou smlouvou byl záležitostí zejména 90. let 20. století. V současnosti se Evropská unie

⁶⁵ CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 20. ISBN 978-807-3801-632.

⁶⁶ DOWNS, William M. Regionalism in the European Union. Key Concepts and Project Overview. *European Integration*. 2002, č. 3, s. 173. ISSN 0703-6337.

⁶⁷ CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 20. ISBN 978-807-3801-632.

⁶⁸ DOWNS, William M. Regionalism in the European Union. Key Concepts and Project Overview. *European Integration*. 2002, č. 3, s. 172. ISSN 0703-6337.

⁶⁹ APPLGATE, C. A Europe of Regions. Reflections on the Historiography of Sub-National Places in Modern Times. *The American Historical Review*. 1999, č. 4, s. 1158. Dostupný z [www: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/2649565?uid=3737856&uid=2129&uid=2134&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102508035577>](http://www.jstor.org/discover/10.2307/2649565?uid=3737856&uid=2129&uid=2134&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102508035577).

potýká s jinými problémy, než bylo posilování politické složky integračního procesu, probíhající v devadesátých letech.⁷⁰

Evropský vývoj se bude v budoucnosti ubírat spíše cestou rozvoje víceúrovňového vládnutí. Dá se očekávat, že význam některých regionálních hnutí bude sílit, zatímco jiná budou na významu spíše ztrácet. Je možné, že se vyprofilují taková regionální hnutí, která budou schopna vytvořit vlastní stát. Oproti tomu regionální hnutí s menším státotvorným potenciálem se v budoucnu mohou přeměnit z hnutí politických v hnutí kulturní. Tyto transformace závisejí na politizování regionality daného regionálního hnutí.⁷¹

Obrázek č. 1 : Regiony Evropy⁷²

⁷⁰ CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 21. ISBN 978-807-3801-632.

⁷¹ CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 21. ISBN 978-807-3801-632.

⁷² STIFTUNG, F. N. Tradition. Identity. Progress. – Regions in Europe. *Für die Freiheit*. [online]. 2012. [cit. 8. července 2013]. Dostupný z [www: <http://fnf-europe.org/2012/09/>](http://fnf-europe.org/2012/09/).

3 VLÁMSKÝ REGION

Vlámský region, také nazývaný Flandry zaujímá zhruba 40 % z celkového území Belgického království. Flandry mají téměř 6 milionů obyvatel, kteří se nazývají Vlámové. V rámci Belgie představují Vlámové 60 % z celkového počtu obyvatel. Jazykem Vlámů je vlámsština, která je srovnatelná s nizozemštinou. Podle některých autorů je spisovná vlámsština nazývána nizozemštinou. Belgie je federací tvořenou Vlámským regionem, Valonským regionem a Regionem Brusel – hlavní město.⁷³

Flandry jsou v současnosti velmi silným samostatným aktérem evropské politiky. Toto postavení je dáno složitým historickým vývojem, belgickým federálním uspořádáním, právem společenství a regionů uzavírat některé mezinárodní smlouvy, ekonomickou situací, jazykovou nezávislostí, a poměrně silným nacionálním cítěním, které souvisí s etnickou a kulturní emancipací Vlámů v rámci Belgie.

Dalším důvodem silné vlámské pozice je charakter belgické společnosti, v souvislosti s kterým se hovoří spíše o neexistenci belgické společnosti. Jinými slovy v Belgii neexistují celobelgické politické strany. Jazyková společenství Vlámů a Valonů si tak založila své vlastní politické a stranické spektrum.⁷⁴ Neexistence belgické společnosti donutila jednotlivé části tvořící Belgii, aby si zformovaly vlastní, zřetelně odlišené občanské společnosti. Vlámská občanská společnost má plně separovány politické strany, rádia, televize, noviny nebo časopisy. Vše tvoří homogenní vlámskou společnost. Separovaná vlámská společnost je spjatá s komunitními a regionálními orgány Vlámského regionu.⁷⁵

Posledním důvodem vlámského postavení je vlámský separatismus, jehož cílem je odtržení Flander od Belgie a následné založení samostatného státu. Vlámský separatismus je podněcován vlámskými nacionálními stranami z několika důvodů. Prvním důvodem je, že Vlámové byli v minulosti Valony mnohokrát utlačováni a to jak z hlediska práv, jazyka nebo kultury. Dalším důvodem je současná ekonomická situace, díky které by v případě vzniku samostatných Flander patřili Vlámové mezi nejbohatší evropské státy a nefinancovali by zadlužené a v ekonomické krizi se potácející

⁷³ STRNAD, Š. Vlámský region / Flandry. In CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 167. ISBN 978-807-3801-632.

⁷⁴ STRNAD, Š. Vlámský region / Flandry. In CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 167-168. ISBN 978-807-3801-632.

⁷⁵ STRNAD, Š. Vlámský region / Flandry. In CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 183. ISBN 978-807-3801-632.

Valony.⁷⁶ Podle nacionální vlámské strany Nová vlámská aliance, splňují Flandry veškeré právní náležitosti potřebné pro vznik samostatného státu: mají jasně vymezené hranice, vlastní obyvatelstvo, parlament a vládu.⁷⁷

K separatismu dosud nedošlo z důvodu tradice Belgického království. Královská rodina, která v Belgii vládne od jejího založení, je jedním z mála stmelujících prvků v rámci Belgického království. Vlámové i Valoni královskou rodinu uctívají a zároveň respektují. Dalším důvodem proč dosud nedošlo k separatismu je hlavní město Brusel. Brusel je díky své strategické poloze domovem ústředních institucí Severoatlantické aliance (NATO) a Evropské unie. Mnohdy je označován jako hlavní město Evropy. Pokud by došlo k separatismu, vrhlo by to velmi negativní světlo na toho, kdo se odtrhl, protože narušil stabilitu nejen Belgie, ale i Evropské unie a NATO.⁷⁸

V následujících podkapitolách bude vymezen složitý vývoj vlámského regionalismu, který se postupně transformoval od obranného (jazykově-kulturního) regionalismu, charakterizovaného obranou vlámstiny, vlámské kultury a odolávání Valonským asimilačním tlakům, přes regionalismus politický, jehož následkem bylo zrovnoprávnění, změna státního uspořádání a přechod k federaci, až k současnému regionalismu ekonomickému, který znázorňuje ekonomický přerod z chudých Flander na jeden z nejbohatších regionů Evropy.

3.1 Historický vývoj Vlámského regionu a Belgie

Belgické království převzalo svůj název od kmene Belgů, žijících na severozápadě Evropy v době starověku. V prvním století před naším letopočtem byli Belgové poraženi Římany a následně anektováni k římské říši. Území dnešní Belgie se stalo provincií zvanou Belgium. Ve středověku se toto území dostalo pod nadvládu Franků. Po rozpadu franské říše v 9. století začala vznikat samostatná města.⁷⁹

Prvními významnějšími územními celky na území Vlámského regionu, respektive Flander byla knížectví, hrabství a vévodství, formující se od 10. století. Města vznikající

⁷⁶ TVARUŽKOVÁ, L. Belgičané na ostří nože. *Hospodářské noviny*. [online]. 2008. [cit. 2. července 2013]. ISSN 1213-7693. Dostupný z [www: <http://hn.ihned.cz/c1-26221810-belgicane-na-ostri-noze>](http://hn.ihned.cz/c1-26221810-belgicane-na-ostri-noze).

⁷⁷ ČT24. Belgické volby vyhráli vlámsští separatisté. *ČT24*. [online]. [cit. 2. července 2013]. Dostupný z [www: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/92897-belgicke-volby-vyhrali-vlamsti-separatiste/>](http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/92897-belgicke-volby-vyhrali-vlamsti-separatiste/).

⁷⁸ HULICIUS, E. *Belgie*. Praha: Libri, 2006. s. 163-165. ISBN 80-727-7191-4.

⁷⁹ REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE EVROPY. Historie Belgie. *Katedra geografie Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci*. © 2007-2013. [cit. 3. července 2013]. Dostupný z [www: <http://geo-evropa.upol.cz/staty/belgie/historie-belgie/>](http://geo-evropa.upol.cz/staty/belgie/historie-belgie/).

na území Flander velmi záhy využila svých výhodných strategických pozic a začala sílit. Dopomohlo jim k tomu vysušení pobřežních plání, díky kterému získala prostor pro zemědělství. Již zmíněná výhodná strategická pozice umožnila, aby do těchto měst plynuli řemeslníci, obchodníci nebo umělci. S přílivem obyvatel, došlo k vybudování silných obchodních tepen, následkem kterých tato města postupně dosáhla rozvoje zemědělské či řemeslné techniky. Bohatství, které se v těchto městech kumulovalo, postupně vedlo ke garanci výjimečných práv a privilegií jak městům, tak jejich měšťanům.⁸⁰

S blížícím se koncem 11. století našla města jako Arras, Douai, Gent či Ypry další způsob jak navýšit své bohatství a posílit tak svůj vliv. Podařilo se jim uzavřít dohodu o zpracovávání surové, z Anglie dovážené vlny. Začalo tak vznikat v té době nejkvalitnější sukno, vyvážené až do nejdlejších koutů Evropy. Sukno samotné se v přístavech stalo předmětem směny za vzácná koření, parfémů či šperky pocházející až z daleké Asie. Bruggy se staly centrem Londýnské hanzy a díky tomu jedním z nejvýznamnějších hanzovních měst. Hlavním artiklem, se kterým Londýnská hanza obchodovala, byl dovoz nezpracované vlny z Anglie a následný dovoz francouzského vína zpět do Anglie.⁸¹

Největšího rozkvětu dosáhl Vlámský region ve 14. století. Silná a bohatá města měla za následek, že se toto území stalo jednou z nejvíce zalidněných oblastí Evropy. Ve druhé polovině 15. století žilo na území dnešní Belgie kolem 1 500 000 obyvatel, přičemž ve Flandrech asi 36 %. Tento počet obyvatel na jednom území byl překonán až v 19. století. Ekonomická síla měst i celé této oblasti, byla na tehdejší podmínky takřka neuvěřitelná.⁸²

Od počátku 16. století nastal ve Flandrech politický a hospodářský úpadek, který se v následujících staletích stále prohluboval. Svoji roli v tom sehrála i skutečnost, že se celé území Belgie od 15. století neustále transformovalo a bylo pod nadvládou mnoha říší. Touto transformací trpěla zvláště velká flanderská města, která ztratila ekonomickou i politickou stabilitu. V 15. století byla Belgie součástí Burgundského vévodství, ze kterého přešla v roce 1477 pod nadvládu španělské větve

⁸⁰ HULICIUS, E. *Belgie*. Praha: Libri, 2006. s. 40-43. ISBN 80-727-7191-4.

⁸¹ KERREMANS, B. Flemish Identity: Nascent or Existent? *Res publica*. 1997, č. 32(2), s. 307. ISSN 0486-4700.

⁸² HULICIUS, E. *Belgie*. Praha: Libri, 2006. s. 70-71. ISBN 80-727-7191-4.

Habsburků. Po vyhlášení nezávislosti Spojených nizozemských provincií, byla však Belgie, v té době známá jako Španělské Nizozemí stále pod španělskou nadvládou. Důvodem, proč Belgie nepodpořila povstání Viléma Oranžského, bylo katolické souznění se Španělskem.⁸³

Po válce o španělské dědictví se Belgie dostala pod nadvládu rakouských Habsburků. Přeměnila se tak ze Španělského Nizozemí na Rakouské Nizozemí. Na konci 18. století bylo Rakouské Nizozemí napadeno Napoleonem a následně spojeno s Nizozemím. Vídeňský kongres v roce 1815 potvrdil vznik Spojeného nizozemského království. Ani v tomto uskupení však Belgie dlouho nevydržela a po pouhých patnácti letech se od Nizozemí odtrhla. V roce 1839 bylo na základě mezinárodní smlouvy Belgické království legitimně prohlášeno za samostatný a zároveň neutrální stát.⁸⁴

Průmyslová revoluce definitivně ztvrdila model rozdělení Belgie na zemědělské Vlámsko a industriální Valonsko. Mezi Vlámky a Valony se začaly objevovat dosud neznámé nerovnosti. Už od založení prvních územních celků měli vždy Vlámové lepší životní úroveň a cítili se vůči Valonům nadřazení. Průmyslová revoluce však naplno ukázala pro Vlámky krutý fakt, že oni jsou teď ti zaostalejší a v horší úrovni žijící obyvatelé Belgie. Flandry od doby svého největšího lesku neprošly takovou technologickou přeměnou, díky které by se plně adaptovaly na probíhající změny. Kdysi ekonomicky silná města se tak stala pouhými zemědělskými periferiemi, zatímco silná industriální centra ve Valonském regionu vzkvétala. Silnou ekonomickou pozici Flandry zaujímaly až ve druhé polovině 20. století.

V roce 1914 bylo Belgické království napadeno Německem. Došlo tak k narušení téměř sto let trvající belgické neutrality. Na území Flander došlo k jedné z největších bitev první světové války, při které byly poprvé použity chemické zbraně (jedovatý plyn Yperit). Během druhé světové války byla Belgie Německem opět napadena a následně okupována. Zajímavostí je, že se Belgie ke své neutralitě už nevrátila.⁸⁵

⁸³ REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE EVROPY. Historie Belgie. *Katedra geografie Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci*. © 2007-2013. [cit. 4. července 2013]. Dostupný z [www: <http://geo-evropa.upol.cz/staty/belgie/historie-belgie/>](http://geo-evropa.upol.cz/staty/belgie/historie-belgie/).

⁸⁴ REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE EVROPY. Historie Belgie. *Katedra geografie Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci*. © 2007-2013. [cit. 4. července 2013]. Dostupný z [www: <http://geo-evropa.upol.cz/staty/belgie/historie-belgie/>](http://geo-evropa.upol.cz/staty/belgie/historie-belgie/).

⁸⁵ REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE EVROPY. Historie Belgie. *Katedra geografie Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci*. © 2007-2013. [cit. 5. července 2013]. Dostupný z [www: <http://geo-evropa.upol.cz/staty/belgie/historie-belgie/>](http://geo-evropa.upol.cz/staty/belgie/historie-belgie/).

Belgické království se stalo jedním ze zakládajících států Evropského společenství, později transformovaného na Evropskou unii. Brusel je v současné době zároveň považován za hlavní město Evropy. Poslední zásadní změnou v historickém vývoji je belgická transformace na federaci, která proběhla v roce 1993.⁸⁶

3.2 Problematika jazyka

Belgie vznikla jako samostatný unitární stát s výrazně dominantním postavením římsko-katolické církve. Zásadní rozštěp ve společnosti způsobila jazyková struktura obyvatelstva. Belgii tvoří vlámsky mluvící obyvatelé Flander, tedy Vlámové na jedné straně a francouzsky hovořící Valoni na straně druhé.⁸⁷

Problematika jazyka byla původně překryta faktem, že všechny elity ve vrcholných politických, kulturních i průmyslových sférách mluvili francouzským jazykem. Francouzsky tak hovořili i vyšší společenské vrstvy žijící ve Flandrech. Flandry byly současně pouhou periférií, protože hlavním centrem industriálního rozvoje bylo valonské území. Frankofonní převaha se naplno projevila i v případě hlavního města Bruselu. Brusel, ležící na vlámském území se stal nejvýraznější francouzsky mluvící enklávou ve vlámsky mluvící části země.⁸⁸

Frankofonní nadřazenost nad Vlámý byla natolik rozsáhlá, že za vlády prvního belgického krále Leopolda I. docházelo k soudním procesům a s nimi souvisejícím rozsudkům, při kterých obžalovaní Vlámové často nerozuměli ani jedinému slovu. Na nátlak vlámských obrozenců začal proces zrovnoprávnění obou jazyků. Největším vlámským argumentem při procesu jazykového zrovnoprávnění byla skutečnost, že Vlámové měli při sčítání obyvatel v roce 1846 v rámci Belgického království poměrně výraznou převahu. Podle sčítání bylo Valonů 1 827 000, oproti tomu Vlámů bylo 2 471 000.⁸⁹

⁸⁶ REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE EVROPY. Historie Belgie. *Katedra geografie Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci*. © 2007-2013. [cit. 5. července 2013]. Dostupný z [www: <http://geo-evropa.upol.cz/staty/belgie/historie-belgie/>](http://geo-evropa.upol.cz/staty/belgie/historie-belgie/).

⁸⁷ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Komparace politických systémů II*. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2004. s. 8. ISBN 80-245-0757-9.

⁸⁸ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Komparace politických systémů II*. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2004. s. 9. ISBN 80-245-0757-9.

⁸⁹ HULICIUS, E. *Belgie*. Praha: Libri, 2006. s. 139-140. ISBN 80-727-7191-4.

Cesta k jazykové rovnoprávnosti dostala reálné obrysy v roce 1898, kdy byl přijat zákon o rovnosti. Podstatou tohoto zákona byla dvojjazyčná publikace zákonů. S tímto úspěchem se však Vlámové nespokojili a začali požadovat další zrovnoprávňování. Vlámové toužili po místě, kde by mohla probíhat výuka ve vlámském jazyce. Pokud by se to povedlo, bylo by možné vychovávat nové generace vlámských obrozenců. S touto vidinou začali Vlámové usilovat o vlamizaci gentské univerzity, ale jejich snažení skončilo neúspěchem.⁹⁰

Historické události, odehrávající se v Evropě 1. poloviny 20. století způsobily, že se jazyková otázka mezi Vlány a Valony odsunula spíše do pozadí. V popředí zájmu byly obě světové války a s nimi související předválečný, meziválečný a poválečný vývoj země. V 60. letech 20. století se poměry začaly měnit. Jazyková otázka související s politickými zájmy jazykově definovaných komunit se stala stěžejním problémem belgické společnosti. Jazyková problematika se nejvíce projevila postupnou fragmentací společnosti. Spory o jazyk se staly překážkou nejen ve vztazích mezi Vlány a Valony, ale také ve vztahu lokálních komunit a centrálních orgánů.⁹¹

Belgická vláda v čele s premiérem Lefévrem si tyto spory uvědomovala a snažila se nalézt vhodné řešení. Lefévrem založená pracovní skupina přišla s myšlenkou institucionální decentralizace, jejímž prostřednictvím by se řešily jazykové a národnostně definované konfliktní situace. Přejít většiny pravomocí z centrální vlády na regionální orgány by výrazně přispěl k poklesu rozhodovací závislosti na centrální vládě a tím by nedocházelo ke zbytečným konfliktům. Výsledkem těchto snah byla revize ústavy, která posílila místní a regionální správní složky.⁹²

Spolu s decentralizací se rozvinula i myšlenka na rozdělení Belgického království podle jazykových hranic. Na základě této ideji byla ustanovena komise, která ke konci 50. let 20. století navrhla regionální jazykové hranice, podle kterých by se Belgie rozdělila na jazykové regiony. Výstupy této komise byly podkladem pro návrh zákona o jazykových regionech, který byl schválen a přijat v roce 1962. Zákon rozdělil Belgii

⁹⁰ LABIO, C. The Federalization of Memory, *Yale French Studies*. 2002, č. 102, s. 3. Dostupný z [www](http://www.jstor.org/discover/10.2307/3090588?uid=3737856&uid=2129&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102438443921):

<<http://www.jstor.org/discover/10.2307/3090588?uid=3737856&uid=2129&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102438443921>>

⁹¹ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Komparace politických systémů II*. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2004. s. 9. ISBN 80-245-0757-9.

⁹² ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Komparace politických systémů II*. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2004. s. 9-10. ISBN 80-245-0757-9.

na dvojjazyčný Brusel, Vlámský region, Valonský region a oblast s německy mluvícím obyvatelstvem. Vznikly tak čtyři jazykové regiony, oddělené regionální jazykovou hranicí.⁹³ Jazykové regiony se podle B. Říchové vymezovaly takto:⁹⁴

1. Dvojjazyčný Brusel byl rozdělen do několika administrativních celků. Prvním celkem byl Brusel ve smyslu hlavního města. Tento celek tvořilo 19 částí, které byly označovány jako velký Brusel. V těchto částech se používal princip dvojjazyčnosti už od roku 1932. V roce 1962 na tento princip navázala změna, které učinila z vlámstiny úřední jazyk, rovnoprávný k francouzštině. Vyšší státní úředníci byli ve velkém Bruselu do svých pozic dosazováni na základě paritního způsobu. Vlámům bylo také umožněno zakládat základní školy a školky s výukou probíhající ve vlámsčině. Dalším administrativním celkem byl zcela vlámský okres Halle-Vilvoorde. Posledním celkem dvojjazyčného Bruselu byl okres, tvořený městskými celky Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Rhode-Saint-Gense, Wemmel a Wezembeek-Oppem. V tomto okresu mělo převážnou většinu vlámské obyvatelstvo, proto v něm došlo k vytvoření režimu, ochraňujícího a zrovnoprávňujícího Valonskou menšinu.
2. Druhým jazykovým regionem, na který se Belgie rozdělila, byl Vlámský region. Součástí tohoto regionu byly Antverpy, Brabant, Limburg, Západní Flandry a Východní Flandry.
3. Třetím jazykovým regionem byl Valonský region, tvořený provinciemi Luxemburg, Namur, Hainaut a Liège. Výjimku tvořila východní oblast provincie Liège, tvořená 25 městy s dominujícím německy mluvícím obyvatelstvem. Do valonského jazykového regionu spadala také oblast Nivelles z regionu Brabant.
4. Posledním jazykovým regionem byly oblasti s německy mluvícím obyvatelstvem. Do těchto oblastí patří výše zmíněná východní oblast provincie Liège.

⁹³ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Komparace politických systémů II*. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2004. s. 10. ISBN 80-245-0757-9.

⁹⁴ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Komparace politických systémů II*. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2004. s. 10. ISBN 80-245-0757-9.

Všechny provedené změny sice vlámsčinu a valonštinu zrovnoprávňovaly, ale v běžném životě byly rozdíly mezi Vlámky a Valony stále velmi patrné. Příkladem těchto rozdílů jsou poměry v podnicích, nacházejících se ve Flandrech. Francouzsky hovořící zaměstnanec byl většinou součástí vedení podniku, a pokud ne, stál v hierarchii daného podniku stále výše než zaměstnanec mluvící vlámsky. Jazyková nerovnoprávnost tak de facto kopírovala nerovnost sociální. V rámci rozdílnosti mezi Valonskem a Vlámskem tak hovoříme o nerovnosti sociálně jazykové.⁹⁵

V roce 1973 došlo k podpisu zářijového dekretu. Tento dekret nařizoval, že jazykem používaným v podnicích, ležících na území Flander musí být vlámsčina, ve spisovném styku tedy nizozemština.⁹⁶ Po podpisu dekretu došlo ve Flandrech k odchodu části francouzsky mluvících zaměstnanců do Valonska a k výrazné změně poměrů „Člověka už pohrdavě nepřehlíželi, když si ve vybrané restauraci objednal něco nizozemsky. Z veřejného života ve Flandrech francouzština zcela zmizela. Stáhla se do golfových klubů, do domácností a na rodinné oslavy. Ve Flandrech se francouzština stala luxusním privátním jazykem. Stále funguje jako kód pro ty skutečně lepší kruhy. Jazykem šlechty je ve Flandrech stále ještě ve velké míře francouzština. Ale všichni umějí i nizozemsky, protože nechtějí přijít o své nedotknutelné pozice v bankách a podnicích. Ve Flandrech si buržoazie a šlechta myslely, že se od nižších stavů musejí odlišovat tím, že mluví francouzsky. Mluvit nizozemsky, to se neslušelo, to bylo nevychované. Tento předsudek ještě zcela nezmizel.“⁹⁷

3.3 Vlámové a Valoni

Vztahy mezi románskými Valony a germánskými Vlámky prošly dlouhým historickým vývojem. Při tomto vývoji se střídala období větší spolupráce a bezproblémové snášenlivosti, s obdobími, plnými nejrůznějších konfliktů. V průběhu historického vývoje platilo, že pokud měli Vlámové a Valoni společného nepřítele nebo cizí nadvládu, tak spolu žili v poklidu. Spolu s vyhlášením nezávislého Belgického

⁹⁵ STRNAD, Š. Vlámský region / Flandry. In CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 173. ISBN 978-807-3801-632.

⁹⁶ STRNAD, Š. Vlámský region / Flandry. In CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 173. ISBN 978-807-3801-632.

⁹⁷ ISTENDAEL, G. V. *Belgický labyrint*. Praha: Cinemax, 1998, 285 s. ISBN 80-859-3324-1.

království však o společného nepřítele přišly a velmi brzy se tak začaly objevovat první problémy.⁹⁸

V samostatném Belgickém království potřebovali Vlámové ochránit svůj jazyk a prosadit v rámci své komunity kulturní autonomii. S tímto cílem vzniklo v 19. století Vlámské nacionalistické hnutí. Vznik tohoto hnutí jen potvrdil vlámskou touhu po vybudování silného národa, který by byl založen na etnickém, jazykovém a kulturním základě. Vzhledem k tomu, že se Valoni v 19. století necítili utlačováni, neměli potřebu se jakkoliv chránit. Počítali, že postupně v Belgii dojde k asimilaci vlámských a německých menšin.⁹⁹

Neustálá vlámská snaha o zrovnoprávnění vyvolávala ve Valonech negativní reakce. Vždy když udělali Valoni nějaký ústupek směrem k zrovnoprávnění Vlámů a Valonů, přišli Vlámové s dalšími požadavky. Výsledkem této situace bylo další štěpení mezi Vlámů a Valony. Tímto štěpením bylo štěpení politické. Valoni volili liberály a socialisty, oproti tomu Flandry se staly baštou katolické strany.¹⁰⁰

Jak bylo již zmíněno, postavení Vlámů a Valonů se během historického vývoje několikrát změnilo. Díky průmyslové revoluci bylo Valonsko jednou z nerozvinutějších a ekonomicky i politicky nejsilnějších oblastí Evropy 19. století.¹⁰¹ Tažnou silou belgického hospodářství byl valonský těžký průmysl a bruselská finanční oligarchie. Světové války a s nimi spojené poválečné hospodářské krize měly na valonské podniky značně negativní dopad. Zatímco ve Valonsku docházelo k úpadku, Vlámové ve Flandrech budovali moderní průmyslová odvětví. Ve druhé polovině 20. století Valoni definitivně přišli o pozici ekonomického hegemonu.¹⁰²

Vlámský ekonomický růst dále pokračoval. „Do roku 1964 bylo procento nezaměstnaných ve Flandrech vyšší než ve Valonsku. Desítky let chodili Vlámové za

⁹⁸ REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE EVROPY. Historie Belgie. *Katedra geografie Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci*. © 2007-2013. [cit. 7. července 2013]. Dostupný z [www: <http://geo-evropa.upol.cz/staty/belgie/historie-belgie/>](http://geo-evropa.upol.cz/staty/belgie/historie-belgie/).

⁹⁹ KUNC, J. *Stranické systémy v re/konstrukci: Belgie, Itálie, Španělsko, Československo, Česká republika*. Praha: SLON, 2000. s. 54. ISBN 80-858-5079-6.

¹⁰⁰ LABIO, C. The Federalization of Memory, *Yale French Studies*. 2002, č. 102, s. 3. Dostupný z [www: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/3090588?uid=3737856&uid=2129&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102438443921>](http://www.jstor.org/discover/10.2307/3090588?uid=3737856&uid=2129&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102438443921).

¹⁰¹ ISTENDAEL, G. V. *Belgický labyrint*. Praha: Cinemax, 1998. s. 144. ISBN 80-859-3324-1.

¹⁰² TVARUŽKOVÁ, L. Belgičané na ostří nože. *Hospodářské noviny*. [online]. 2008.

[cit. 7. července 2013]. ISSN 1213-7693. Dostupný z [www: <http://hn.ihned.cz/c1-26221810-belgicane-na-ostri-noze>](http://hn.ihned.cz/c1-26221810-belgicane-na-ostri-noze).

prací do Valonska, pendlovali denně či týdně nebo se tam odstěhovali ... Nyní je procento nezaměstnaných ve Valonsku dvojnásobné ve srovnání s Flandry.¹⁰³ Pokud by v současnosti došlo k odtržení Flander a vytvoření samostatného státu, stali by se Vlámové jedni z nejbohatších evropských obyvatel.¹⁰⁴

Deziluzi ze ztráty ekonomické hegemonie umocňovalo zjištění, že jsou Valoni v rámci Belgického království menšinou. V reakci na tyto události se začal projevat valonský nacionalismus, který měl v porovnání s vlámským nacionalismem stoleté zpoždění. Valonský nacionalismus sice měl své nacionální hnutí už v 19. století, ale bylo pouhou reakcí na hnutí založené Vlámky. Jednalo se tak o pasivní nacionalismus, jehož účelem bylo pouze tlumit nacionalismus vlámský.¹⁰⁵

Uznání vlámstiny oficiálním jazykem v roce 1898 vyvolaly mezi Valony silné znepokojení. Spojením Valonské federace (Fédération Wallone) a Společnosti valonské propagace (Société de Propagande Wallone) vznikla Valonská liga (Ligue Wallone). Úspěšný vlámský boj za jazykovou rovnoprávnost Valony pobouřil. Podle nich nebyla vlámsčina k francouzštině jazykem rovnocenným, ale jazykem nižší úrovně. Vlámské snahy a ekonomický úpadek, vyústily v jednání Valonského národního kongresu, při kterém se téměř polovina delegátů rozhodla podpořit návrh na oddělení Valonska od Belgického království a následné připojení k Francii. Kongresová kancelář neočekávala tak radikální řešení, proto posléze hlasování zrušila a podnítila raději hlasování o valonské samostatnosti v rámci Belgického království.¹⁰⁶

Pokračující ekonomický úpadek Valonska začal být neúnosný. Řešením bylo pro Valony zaměření se na přechod k federalismu, díky kterému by došlo k strukturálním reformám, které by pomohly upadající ekonomice.¹⁰⁷ Cílem valonské politické koncepce byl přechod k regionu jako jednotce politické organizace, oproti tomu Vlámové se snažili využít svého postavení a prosadit politickou a státní reorganizaci. Silná vlámská pozice způsobila prohození pozic mezi Vlámky a Valony. Zatímco v 19. století byli

¹⁰³ TVARŮŽKOVÁ, L. Belgičané na ostří nože. *Hospodářské noviny*. [online]. 2008. [cit. 7. července 2013]. ISSN 1213-7693. Dostupný z [www: <http://hn.ihned.cz/c1-26221810-belgicane-na-ostri-noze>](http://hn.ihned.cz/c1-26221810-belgicane-na-ostri-noze).

¹⁰⁴ TVARŮŽKOVÁ, L. Belgičané na ostří nože. *Hospodářské noviny*. [online]. 2008. [cit. 7. července 2013]. ISSN 1213-7693. Dostupný z [www: <http://hn.ihned.cz/c1-26221810-belgicane-na-ostri-noze>](http://hn.ihned.cz/c1-26221810-belgicane-na-ostri-noze).

¹⁰⁵ ISTENDAEL, G. V. *Belgický labyrint*. Praha: Cinemax, 1998. s. 144. ISBN 80-859-3324-1.

¹⁰⁶ ISTENDAEL, G. V. *Belgický labyrint*. Praha: Cinemax, 1998. s. 144. ISBN 80-859-3324-1.

¹⁰⁷ STRNAD, Š. Vlámský region / Flandry. In CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 176. ISBN 978-807-3801-632.

nuceni Vlámové bojovat proti asimilačnímu tlaku, teď to byli Valoni, kdo se snažil zabránit hrozící asimilaci a hegemonizaci svého území.¹⁰⁸

3.4 Cesta k federaci

Rozčlenění Belgického království na jazykové regiony nepřineslo takové zklidnění poměrů, jaké se původně očekávalo. K přetrvávajícím jazykovým problémům, přibýly problémy ekonomické a politické. Tyto problémy souvisely s úpadkem Valonska a naopak vzrůstajícím postavením Flander. Vývoj vztahů mezi Vlámami a Valony tak směřoval k zásadním změnám ve fungování státu.¹⁰⁹

V roce 1970 byl přijat vládou navržený plán, znamenající konec unitárního státu a začátek transformace Belgie na federativní uspořádání.¹¹⁰ Došlo k vytvoření tří Regionů – valonského, vlámského a Bruselu - hlavního města. Tyto Regiony byly v 70. letech vytvořeny, ale kompetence jim byly přiděleny až v roce 1980. V případě Regionu Brusel došlo sice k formálnímu vytvoření, ale své pravomoci mohl uplatňovat až od reformy v roce 1988. Dále vznikly tři jazykové Komunity – francouzská, germanofonní a vlámská. Pravomoci Regionů jsou územně vymezeny, obsahují například zemědělskou, hospodářskou nebo obchodní sféru. Komunity mají také územní rozměr. Francouzská jazyková Komunita působí kompetenčně na území Bruselu a Valonska (nemá pravomoc zasahovat do oblasti německého jazykového prostředí). Germanofonní jazyková Komunita hájí německy mluvící obyvatele žijící v provincii Liège. Vlámská jazyková Komunita zahrnuje do svých pravomocí území Flander a Bruselu. Komunity mají kompetence v rozvoji jazyka, sociální pomoci nebo vzdělání. Poloha a ohraničení Regionů a Komunit je totožné s polohou a ohraničením již zmíněných jazykových regionů.¹¹¹

Při postupné federalizaci mělo původně dojít k prosazení navržených institucí ve smyslu zcela kompetentních orgánů. Důkazem, že ne všude se to podařilo, jsou Flandry. Ve Flandrech došlo ke splynutí jednotlivých kompetentních orgánů na úrovni Vlámské jazykové Komunity a Vlámského Regionu. V současnosti má Vlámská jazyková Komunita poměrně výraznou převahu a přebírá tak určité kompetence, které původně

¹⁰⁸ KUNC, J. *Stranické systémy v re/konstrukci: Belgie, Itálie, Španělsko, Československo, Česká republika*. Praha: SLON, 2000. s. 54. ISBN 80-858-5079-6.

¹⁰⁹ HULICIUS, E. *Belgie*. Praha: Libri, 2006. s. 160. ISBN 80-727-7191-4.

¹¹⁰ HULICIUS, E. *Belgie*. Praha: Libri, 2006. s. 160. ISBN 80-727-7191-4.

¹¹¹ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Komparace politických systémů II*. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2004. s. 28-30. ISBN 80-245-0757-9.

patřily Regionu. Komunita i Region jsou tak provázány, že nedochází k žádným výrazným sporům ohledně pravomocí.¹¹²

Ani změna v podobě nastartované federalizace nepřinesla Belgii uklidnění poměrů. Úpadek Valonska se v 70. letech 20. století neustále prohluboval. Valonsko potřebovalo zavést reformní a úsporná opatření, tomu však bránili socialisté, kteří v té době dominovali. Složitá politická a hospodářská situace si brzy začal vybírat svoji daň v podobě rozkladu tradičních stran. Na politické scéně se začali objevovat nové strany. Ve Flandrech vznikl v roce 1978 radikálně pravicový Vlámský blok (Vlaams blok). Tato politická strana prosazovala rozpad monarchie a následnou nezávislost Flander. V Bruselu došlo k vytvoření Demokratické fronty bruselských frankofonů a ve Valonsku vzniklo federalizaci podporující Valonské shromáždění.¹¹³

V 80. letech vláda v rámci federalizace obešla problematickou otázku Bruselu a přidělila kompetence vlámské a valonské komunitě. Došlo k založení zvláštního soudu, který měl za úkol řešit arbitráže mezi různými vládními úrovněmi. Další posun ve federalizaci Belgie byl zbrzděn aférou Happart, která odstartovala dlouhotrvající vládní krizi. Obsahem této aféry bylo odvolání frankofonního starosty ve vlámské provincii Limburg. Důvodem odvolání byla neznalost vlámského jazyka. Po skončení vládní krize došlo k revizi ústavy, která oficiálně v roce 1988 potvrdila Region Brusel a umožnila mu tak uplatňovat zákonem stanovené kompetence.¹¹⁴

Volby v roce 1991 připravily pro tradiční strany šok v podobě výrazné ztráty hlasů. Značný nárůst hlasů naopak zaznamenal Vlámský blok a valonská radikální pravicová strana Front National. Vládu nakonec sestavily křesťanské a socialistické strany. Nárůst preferencí radikálních stran, zejména pak Vlámského bloku donutil významné strany k dohodě o absolutní izolaci Vlámského bloku. Politické strany se také usnesly na potřebě změny státní struktury v podobě dokončení federalizace. V roce 1992 byla podepsána svatomichalská dohoda vedoucí v roce 1993 ke změně ústavy a následnému vzniku federace.¹¹⁵

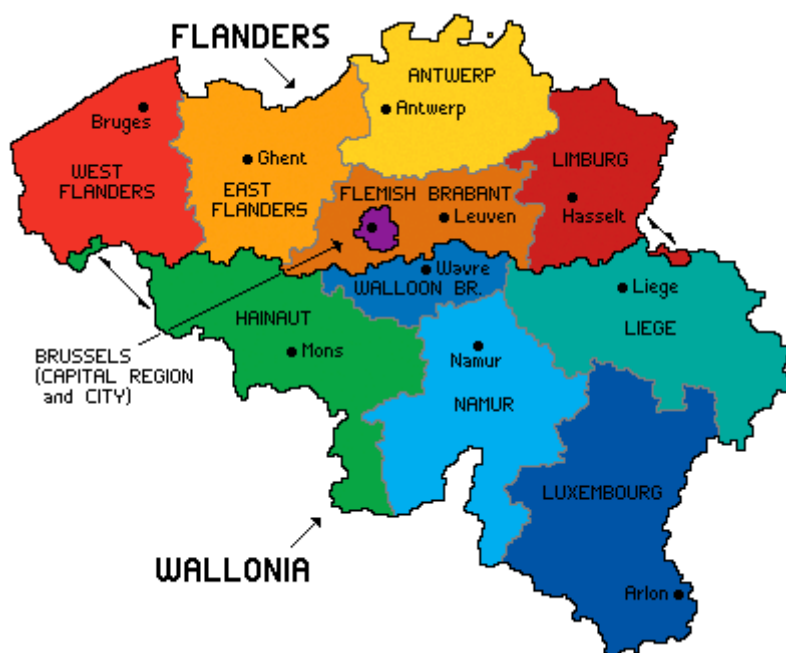
¹¹² ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Komparace politických systémů II*. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2004. s. 28. ISBN 80-245-0757-9.

¹¹³ HULICIUS, E. *Belgie*. Praha: Libri, 2006. s. 160-161. ISBN 80-727-7191-4.

¹¹⁴ HULICIUS, E. *Belgie*. Praha: Libri, 2006. s. 161. ISBN 80-727-7191-4.

¹¹⁵ HULICIUS, E. *Belgie*. Praha: Libri, 2006. s. 162. ISBN 80-727-7191-4.

Obrázek č. 2 – Regiony Belgie¹¹⁶

3.5 Brusel

Brusel je jedním z nejdůležitějších faktorů v problematice vlámsko-valonského soužití. Je tvořen 19 oblastmi, nazývanými komuny. V komunách žije frankofonní i vlámsky hovořící obyvatelstvo, Brusel je tedy dvojjazyčným územím. Dvojjazyčnost Bruselu měla za následek vytvoření nových institucí, které oběma jazykovým komunitám napomáhají prosazovat jejich kompetence. Těmito institucemi jsou: Společná komise obou Komunit (COCOM), Komise frankofonní Komunity (COCOF) a Komise vlámské Komunity (COCON).¹¹⁷

Společná komise obou Komunit je tvořena čtyřmi ministry. Při volbě těchto ministrů je dodržován paritní princip. Dále je tvořena ministerským předsedou vlády Regionu Brusel - hlavní město, který disponuje poradním hlasem. Komise frankofonní Komunity a Komise vlámské Komunity mají totožnou vnitřní strukturu. Tato struktura je tvořena sborem, ve kterém jsou ministři, sekretáři a členové Rady regionu. Rozdílem mezi oběma Komunitami je jazyk.¹¹⁸ „Jsou to tedy dvě jazykově definované

¹¹⁶ EUPEDIA. Understanding Belgium: geo-cultural divisions. *Eupedia*. [online]. © 2004-2013. [cit. 22. června 2013]. Dostupný z [www: <http://www.eupedia.com/forum/threads/24139-Understanding-Belgium-geo-cultural-divisions>](http://www.eupedia.com/forum/threads/24139-Understanding-Belgium-geo-cultural-divisions).

¹¹⁷ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Komparace politických systémů II*. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2004. s. 29-30. ISBN 80-245-0757-9.

¹¹⁸ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Komparace politických systémů II*. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2004. s. 30. ISBN 80-245-0757-9.

a konstruované instituce, které mají stejná práva a pravomoci v oblasti školství, kultury a zdravotnictví.¹¹⁹

Belgické hlavní město se nachází uvnitř Vlámského regionu, je tedy současně jeho hlavním městem. Brusel je tvořen 1 milionem obyvatel, čtvrtinu z něj představují cizinci. Paradoxem je, že ze zhruba 750 000 obyvatel Bruselu mluví vlámsky pouhých 15–20 %, zbývající obyvatelé Bruselu hovoří francouzsky. Poměr Vlámů a Valonů žijících v hlavním městě je zajímavý i z hlediska celkového počtu obyvatel, zatímco ve Valonsku žijí 3 miliony obyvatel, tak ve Vlámku žije 6 milionů obyvatel. Z toho vyplývá, že v hlavním městě Bruselu, ležícím ve Vlámském regionu žije kolem 33 % z celkového počtu Valonů a pouhá 2,5 % z celkového počtu Vlámů.¹²⁰ Díky tomuto procentuálnímu uspořádání je Brusel největším frankofonním městem v rámci Belgického království, tvoří tak již zmíněnou nejvýraznější francouzsky mluvící enklávu ve vlámsky mluvící části země. Dvojazyčnost Bruselu však zajišťuje Vlámům i Valonům naprostou rovnost při poskytování administrativních, vzdělávacích či zdravotnických potřeb. V rámci Bruselu mají Vlámové i Valoni tyto potřeby poskytovány v mateřských jazycích.¹²¹

3.6 Vlámský stranický systém

Vlámský stranický systém se do 80. let 20. století vyvíjel podobně jako stranický systém valonský. Stranickému systému dominovala Socialistická strana (Socialistische Partij) a Křesťansko lidová strana (Christelijke Volkspartij). Vzhledem k slábnoucí pozici, byli vlámští socialisté postupně nuceni s křesťanskou stranou stále více spolupracovat. V roce 2001 se Socialistická strana přeměnila na Alternativní socialistickou stranu (Sociaal Progressief Alternatief).¹²²

V roce 1954 došlo k založení Lidového svazu (Volksunie). Tato strana byla první regionálně významnou vlámskou stranou. Hlavní náplní jejího programu bylo

¹¹⁹ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Komparace politických systémů II*. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2004. s. 30. ISBN 80-245-0757-9.

¹²⁰ VAN DE CRAEN, P. What, if Anything, Is a Belgian? *Yale French Studies*. 2002, č. 102. s. 27. Dostupný z www:

<<http://www.jstor.org/discover/10.2307/3090590?uid=3737856&uid=2129&uid=2134&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102456286801>>.

¹²¹ STRNAD, Š. Vlámský region / Flandry. In CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 178. ISBN 978-807-3801-632.

¹²² STRNAD, Š. Vlámský region / Flandry. In CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 179-180. ISBN 978-807-3801-632.

odstranění administrativních a vzdělávacích překážek, kterým byly Vlámové ze strany Valonů vystaveni. Podle Lidového svazu vedla cesta k zrovnoprávnění mezi Vlámami a Valony přes konfederalizaci země. Vlámové i Valoni by tak měly své plně autonomní státy, zatímco Brusel by se stal hlavním městem a představoval by společné území.¹²³ Od svého založení získával ve volbách Lidový svaz stále vyšší počty hlasů. V souvislosti se vznikem Vlámského bloku tento růst ustal a Lidový svaz musel čelit odlivu voličů. Silná pozice Lidového svazu byla Vlámským blokem postupně nahrazena.¹²⁴

Vlámský blok byl extrémně jazykově zaměřenou pravicovou politickou stranou. Tato strana vznikla v roce 1978 spojením Vlámské národní strany (Vlaamse Nationale Partij), snažící se o vytvoření samostatného vlámského státu a Vlámské lidové strany (Vlaamse Volspartij). Tyto strany se oddělily od Lidového svazu. Vlámský blok ostře vystupoval proti jakýmkoliv jazykovým kompromisům. Dalším zásadním cílem této strany bylo řešení problematiky Bruselu. Vlámský blok požadoval zrušení regionu Brusel a jeho následné začlenění do Vlámského regionu.¹²⁵

Krátce po svém založení se Vlámský blok zúčastnil voleb. Do tehdejšího politického spektra vnesl nacionalistickou a populistickou rétoriku. Ve které zcela otevřeně prosazoval vytvoření samostatného vlámského státu. Vlámský blok byl ve volbách poměrně úspěšný, získal 1,4 % hlasů. Podobný počet hlasů si udržel i v následujících volbách. Dopad Vlámským blokem navrhovaných a prosazovaných témat byl ale daleko větší, než jeho úspěchy v jednotlivých volbách. Ostatní strany politického spektra nedokázaly na tato témata reagovat. Vlámským blokem nastolený diskurs tak postupně vedl k polarizaci belgického politického života.¹²⁶

Separatismus a s ním související myšlenka vzniku samostatného vlámského státu byly hlavním důvodem úspěchu Vlámského bloku ve volbách v roce 1999, ve kterých tato strana získala 15 poslaneckých mandátů. V následujících volbách v roce 2003 pokračoval nárůst podpory Vlámského bloku, strana v nich získala 18 poslaneckých

¹²³ KUNC, J. *Stranické systémy v re/konstrukci: Belgie, Itálie, Španělsko, Československo, Česká republika*. Praha: SLON, 2000. s. 49. ISBN 80-858-5079-6.

¹²⁴ STRNAD, Š. Vlámský region / Flandry. In CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. s. 180. ISBN 978-807-3801-632.

¹²⁵ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Komparace politických systémů II*. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2004. s. 47. ISBN 80-245-0757-9.

¹²⁶ KUNC, J. *Stranické systémy v re/konstrukci: Belgie, Itálie, Španělsko, Československo, Česká republika*. Praha: SLON, 2000. s. 49-50. ISBN 80-858-5079-6.

mandátů. I přes snahy ostatních vlámských stran se těmito volebními výsledky stal Vlámský blok pevnou součástí vlámského stranického systému.¹²⁷

V listopadu 2004 byl Vlámský blok soudem označen jako rasistická politická strana. Na základě tohoto rozhodnutí byla straně zakázána činnost. Hlavním důvodem tohoto prohlášení a následného zákazu činnosti byly proti-imigrační tendence v politickém programu této strany. Jak již bylo zmíněno, základem politického programu Vlámského bloku byl vznik samostatného Vlámského státu. Tento stát měl být založen na kulturní a rasové homogenitě. V tomto státě by nemohli být Belgičané mluvící jiným než vlámským jazykem. Osoby pocházející ze států Evropské unie by se musely plně asimilovat. Naopak osoby, které se přistěhovaly ze zemí nepatřících do Evropské unie, by měly být deportovány zpět do státu, ze kterého pocházejí. Tímto bodem programu se Vlámský blok otevřeně hlásil k etnické čistce a z ní vyplývajícího rasismu.¹²⁸

Reakcí na zákaz činnosti Vlámského bloku bylo založení Vlámského zájmu (Vlaams Belang). Vlámský zájem byl založen 14. listopadu roku 2004. Tato politická strana je de facto totožná s Vlámským blokem. Je tvořena stejnou členskou základnou a přijala téměř stejný program, který byl upraven, aby se zamezilo opětovnému odsouzení a zákazu činnosti. Vzhledem k tomu, že došlo ke vzniku nové politické strany s umírněnějším programem, nebyla pozice belgické extrémní pravice výrazně narušena. Díky umírněnějšímu programu má Vlámský zájem větší vyjednávací schopnosti s ostatními politickými stranami.¹²⁹

Vlámský stranický systém je v současnosti tvořen Alternativní socialistickou stranou, Vlámským zájmem, ekologickou stranou Vlámští zelení (De Vlaamse Groenen), Vlámskou liberální a demokratickou stranou (Vlaamse Liberalen en Democratem), Vlámskou stranou křesťanských demokratů a Novou vlámskou aliancí (Nieuw-Vlaamse Alliantie).¹³⁰ Nová vlámská aliance vyhrála poslední volby, které se

¹²⁷ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Komparace politických systémů II*. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2004. s. 47. ISBN 80-245-0757-9.

¹²⁸ WEGER, K. Odsouzení belgického Vlaams Bloku. *Migraceonline.cz*. [online]. 2004. [cit. 8. července 2013]. Dostupný z www: <<http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/odsouzeni-belgickeho-vlaams-bloku>>.

¹²⁹ WEGER, K. Odsouzení belgického Vlaams Bloku. *Migraceonline.cz*. [online]. 2004. [cit. 8. července 2013]. Dostupný z www: <<http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/odsouzeni-belgickeho-vlaams-bloku>>.

¹³⁰ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Belgie. Vnitropolitická charakteristika. *Ministerstvo zahraničních věcí*. [online]. [cit. 8. července 2013]. Dostupný z www:

konaly v roce 2010. Tato strana byla založena členy Lidového svazu v roce 2001. Jejím cílem je rozšiřování pravomocí Flander a následné rozpuštění Belgie, ze kterého by vzešla samostatná Vlámská republika. Nová vlámská aliance je přesvědčena, že Flandry splňují veškeré právní náležitosti, které jsou potřebné pro vznik samostatného státu: mají jasně vymezené hranice, vlastní obyvatelstvo, parlament a vládu.¹³¹

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/belgie/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html>.

¹³¹ ČT24. Belgické volby vyhráli vlámsští separatisté. ČT24. [online]. [cit. 8. července 2013]. Dostupný z www: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/92897-belgicke-volby-vyhrali-vlamsti-separatiste/>>.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo vymežit pojem regionalismus, zaměřit se na jeho znaky, vývoj, dělení a následně tento fenomén blíže specifikovat pomocí případové studie Vlámského regionu. Před samotnou prezentací poznatků o fenoménu regionalismu a případové studii, je nutné zdůraznit, že neexistuje žádná pevně zakotvená teorie regionalismu a pojmů s ním souvisejících, na kterých by se shodli všichni autoři zabývající se problematikou regionalismu. Rozdílnost teorií je způsobena značně dynamickým vývojem regionalismu a prolínáním sfér, ve kterých je regionalismus používán. Regionalismus je definován jinak v ekonomické a jinak politické vědě.

Regionalismus je velmi úzce spjatý s dalšími „regionálními“ pojmy. Pojmy jako regionalistka, regionalizace, region nebo regionální integrace proto nelze jasně ohraničit a posléze naprosto přesně vymežit. Tyto termíny se vzájemně více či méně překrývají. Regionalismus můžeme chápat jako určitou decentralizaci, která je vyvolána špatným administrativně-správním uspořádáním. Regionalismus je vymezen geografickým územím, faktickým regionálním projektem daného území a institucionalizací tohoto projektu v podobě regionální integrace. Regionální integrace zahrnuje různá opatření, vedoucí ke zrušení diskriminace mezi ekonomickými nebo politickými jednotkami a zároveň zahrnuje opatření, která mezi těmito jednotkami podporují rozvoj spolupráce. S pojmem regionalismus je nejvíce spjatý termín region. Regionalismus vymezuje region různými způsoby, které se odlišují podle toho, zdali nahlížíme na region z hlediska starého nebo nového regionalismu. Starý regionalismus vymezuje region geograficky, oproti tomu nový regionalismus toto geografické vymezení přesahuje a region vymezuje ve smyslu ekonomické, politické, organizační či sociální soudržnosti. Region se zaměřuje na zvyšování spolupráce, ale zároveň vystupuje jako samostatný aktér.

V následující části se práce zabývá vývojem regionalismu a jeho znaky, které jsou pro daný vývojový stupeň regionalismu typické. Vývoj regionalismu se dá zjednodušeně rozdělit na starý a nový regionalismus. Během psaní bakalářské práce bylo zjištěno, že ani při vymežování vývoje regionalismu nepanuje mezi autory a vědci jednoznačná shoda. Někteří považují za začátek starého regionalismu období starověkého Řecka a Říma. Toto období popisují jako tzv. militantní regionalismus,

jehož znakem bylo formování kontinentálních nebo regionálních impérií s cílem posílit svoji moc. Oproti tomu jiní autoři toto období do starého regionalismu nezahrnují. První fází je pro ně ekonomický regionalismus, formující se až v 19. století, který je typický rozvojem obchodu, liberalizací a vymezováním sfér vlivu ekonomicky silných evropských mocností. Po těchto fázích následuje v rámci starého regionalismu zlovolný regionalismus. Zlovolný regionalismus se rozvíjel po první světové válce. Znakem zlovolného regionalismu je snaha formování nových velmocí a snaha ovládnout geograficky blízké ekonomické zdroje. Poslední fází starého regionalismu je regionalismus hegemonický, který je charakteristický pro období po druhé světové válce. Tato fáze se vyznačuje partnerstvím států v různých mezinárodních organizacích, ale zároveň snahou států zajistit si ochranu vlastních zájmů prostřednictvím regionální soběstačnosti. Současná podoba regionalismu, tedy nový regionalismus vznikl s koncem studené války, při kterém došlo ve světě k zásadním politickým a ekonomickým změnám. Nový regionalismus se od starého regionalismu odlišuje pomocí kvantitativní, kvalitativní a formální změn. Obsahem těchto změn je zapojení daleko většího počtu aktérů do nového regionalismu, proměna těchto aktérů nebo regionální trend nového regionalismu prostupující do celosvětové ekonomiky a mezinárodních vztahů. Z tohoto důvodu dochází v novém regionalismu k překročení geografického rámce. Nový regionalismus je tvořen jednotlivými dimenzemi, které prostupují skrze různé sféry. Těmito sférami jsou sféra ekonomická, bezpečnostní a rozvojová.

Regionalismus se rozlišuje na nižší a vyšší. Toto rozlišení vychází z úrovně politiky, ve které se region pohybuje. Pro nižší regionalismus používáme pojem subregionalismus, oproti tomu vyšší regionalismus je reprezentován transregionalismem, interregionalismem a multiregionalismem. Vzhledem k úzké souvislosti regionalismu a regionu bylo v této části vymezeno také dělení regionů a to jak z hlediska velikosti, tak z pohledu politické geografie.

Poslední část teoretického bloku je tvořena Evropským regionalismem, který se začal formovat od Velké francouzské revoluce, avšak většího rozvoje dosáhl až v druhé polovině 20. století v souvislosti s rozmachem regionální sebereflexe v evropských státech. Postupně došlo k zásadnímu nárůstu počtu regionálních hnutí a kolektivů. Po rozpadu sovětského svazu se začal Evropský regionalismus výrazněji formovat také ve východní části Evropy. Regionální hnutí nejsou v Evropě významově homogenní, mají různě silnou pozici, státotvornost či regionální identitu.

Případová studie Vlámského regionu charakterizuje fenomén regionalismu v praxi. Vlámský region a jeho obyvatelé prošli složitým historickým vývojem. Spolu s Vlámským regionem, prošel tímto vývojem i regionalismus ve Vlámku. Regionalismus prošel ve Vlámském regionu transformací z obranného regionalismu, přes regionalismus politický, až k podobě regionalismu ekonomického, kterým je Vlámský region v současné době charakterizován. Vlámský region patří v Evropě k regionům s nejsilnější pozicí a to jak z hlediska ekonomické síly, tak z hlediska státotvornosti.

Pomocí případové studie bylo zjištěno, že regionalismus měl zásadní vliv na vývoj Vlámského regionu, potažmo celého Belgického království. Regionalismus je jedním z klíčových faktorů, které ovlivňují veškeré belgické dění. Regionalismus byl důvodem celé řady sporů mezi Vlámky a Valony. Dá se očekávat, že se role regionalismu ve Vlámském regionu v budoucnu ještě zvýší, protože je Vlámský region připraven stát se samostatným státem Evropy. Jediné co mu stále brání v oddělení, je problematická pozice Bruselu a přetrvávající království.

Závěrem lze konstatovat, že regionalismus je jedním z důležitých faktorů, které ovlivňují vývoj států, regionů či regionálních hnutí. Od svého vzniku prošel regionalismus složitým vývojem, který byl odrazem vývoje světového. Zároveň se stal impulsem řady událostí. Regiony, regionální hnutí a regionální kolektivy se postupně stávají stále důležitějšími aktéry v ekonomické, kulturní nebo politické sféře, což má za následek neustálé formování těchto sfér a posilování pozic těchto aktérů. Při zkoumání států či regionů, by neměl být regionalismus opomenut, protože by mohl být příčinou sporů nebo napětí mezi aktéry.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje:

1. APPLGATE, C. A Europe of Regions. Reflections on the Historiography of Sub-National Places in Modern Times. *The American Historical Review*. 1999, č. 4, s. 1157-1182. Dostupný z [www: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/2649565?uid=3737856&uid=2129&uid=2134&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102508035577>](http://www.jstor.org/discover/10.2307/2649565?uid=3737856&uid=2129&uid=2134&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102508035577).
2. BALASSA, B. *Teorie ekonomické integrace*. Přel. M. Hrnčír a S. Tíkal. Praha: Svoboda, 1966. 327 s. Přeloženo z: *The Theory of Economic Integration*. ISBN n.a.
3. BRESLIN, S., HIGGOTT, R. *Studying Regions: Learning from the Old, Constructing the New*. 2000. [cit. 13. prosince 2012]. Dostupný z [www: <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/pais/people/breslin/research/regions.pdf>](http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/pais/people/breslin/research/regions.pdf) s. 333-352.
4. CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 223 s. ISBN 978-807-3801-632.
5. CIHELKOVÁ, E. *Nový regionalismus: teorie a případová studie (Evropská unie)*. Praha: C. H. Beck, 2007. 361 s. ISBN 978-807-1798-088.
6. DOWNS, William M. Regionalism in the European Union. Key Concepts and Project Overview. *European Integration*. 2002, č. 3, s. 171-177. ISSN 0703-6337.
7. EL-AGRAA, A. M. *Regional integration: experience, theory and measurement*. Lanham: Barnes, 1999. 442 s. ISBN 978-038-9210-221.
8. HETTNE, B. *Beyond the „new“ regionalism. New political economy*. 2005. s. 543-571. ISSN 1356-3467.
9. HNÍZDO, B. *Mezinárodní perspektivy politických regionů*. Praha: ISE-Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1995, 121 s. ISBN 80-852-4195-1.
10. HOLUB, Z. *Region, regionalistika, regionalismus a regionalisté*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. 175 s. ISBN 978-808-6708-393.

11. HUDEČKOVÁ, H., LOŠŤÁK, M., ŠEVČÍKOVÁ, A. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2006. 189 s. ISBN 80-213-1413-3.
12. HUEGLIN, Thomas O. Regionalism in Western Europe. Conceptual Problems of a New Political Perspective. *Comparative Politics*. 1986, č. 4, s. 439-458. ISSN 0010-4159.
13. HULICIUS, E. *Belgie*. Praha: Libri, 2006, 185 s. ISBN 80-727-7191-4.
14. KERREMANS, B. Flemish Identity: Nascent or Existent? *Res publica*. 1997, č. 32(2), s. 303-314. ISSN 0486-4700.
15. KUČEROVÁ, I. Nový regionalismus versus geografický regionalismus. In: KOTÁBOVÁ, V. – ŘÍCHOVÁ, B. (ed.): *Institucionalizace a decentralizace v Evropské unii*. Praha: IPS FSV UK, 2006. 228 s. ISBN 80-239-6981-1.
16. KUNC, J. *Stranické systémy v re/konstrukci: Belgie, Itálie, Španělsko, Československo, Česká republika*. Praha: SLON, 2000. 262 s. ISBN 80-858-5079-6.
17. LABIO, C. The Federalization of Memory, *Yale French Studies*. 2002, č. 102, s. 1-8. Dostupný z [www: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/3090588?uid=3737856&uid=2129&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102438443921>](http://www.jstor.org/discover/10.2307/3090588?uid=3737856&uid=2129&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102438443921).
18. ŘEHÁK, V. Nový regionalismus: proces a teorie. *Medzinárodné vzťahy*. 2/2009. [cit. 27. června 2013]. Dostupný z [www: <http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf>](http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2009-2.pdf) s. 7-20.
19. ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Komparace politických systémů II*. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2004, 230 s. ISBN 80-245-0757-9.
20. SPINDLER, M. *New Regionalism and the Construction of Global Order*. CSGR Working Paper 93/2002. [cit. 13. prosince 2012]. Dostupný z [www: <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/csgr/research/workingpapers/2002/wp9302.pdf>](http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/csgr/research/workingpapers/2002/wp9302.pdf).
21. STRNAD, Š. Vlámský region / Flandry. In CABADA, L. *Evropa regionů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 223 s. ISBN 978-807-3801-632.

22. TAVARES, R. *The State and Art of Regionalism*. UNU-CRIS e-Working Papers. 2004. [cit. 18. června 2013]. Dostupný z www: <<http://www.cris.unu.edu/fileadmin/workingpapers/WProdrigo%20tavares.pdf>>.
23. THAKUR, R., VAN LANGENHOVE, L. Enhancing global governance through regional integration. In COOPER, F. A., HUGHES, W. Ch., DE LOMBAERDE, P. *Regionalisation and Global Governance. The Taming of Globalization?*. New York : Routledge, 2008. s. 17-42. ISBN 0-203-93339-7.
24. VAN ISTENDAEL, G. *Belgický labyrint*. Praha: Cinemax, 1998, 285 s. ISBN 80-859-3324-1.
25. VAN DE CRAEN, P. What, if Anything, Is a Belgian? *Yale French Studies*. 2002, č. 102, s. 24-33. Dostupný z www: <<http://www.jstor.org/discover/10.2307/3090590?uid=3737856&uid=2129&uid=2134&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102456286801>>.
26. WAISOVÁ, Š. *Regionální integrační procesy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 507 s. ISBN 978-807-3802-325.

Elektronické zdroje:

1. ACP. Secretariat ACP. African, *Caribbean and Pacific Group of States* [online]. © 2011-2013. [cit. 22. června 2013]. Dostupný z www: <<http://www.acp.int/content/secretariat-acp>>.
2. ČT24. Belgické volby vyhráli vlámsští separatisté. ČT24. [online]. © 1996-2013. [cit. 8. července 2013]. Dostupný z www: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/92897-belgicke-volby-vyhrali-vlamsti-separatiste/>>.
3. EUPEDIA. Understanding Belgium: geo-cultural divisions. *Eupedia*. [online]. © 2004-2013. [cit. 22. června 2013]. Dostupný z www: <<http://www.eupedia.com/forum/threads/24139-Understanding-Belgium-geo-cultural-divisions>>.
4. ILO. Export processing zones growing steadily. *International Labour organization* [online]. © 1996–2013. [cit. 19. července 2013]. Dostupný z www: <http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_007997/lang-en/index.htm>.

5. IMT-GT. Indonesia Malaysia Thailand Growth Triangle. *IMT-GT* [online]. © 2009. [cit. 18. června 2013]. Dostupný z www: <<http://www.imtgt.org/About.htm>, 8.3.2012>.
6. KURSA, D. Mercosur. *Euroskop*. [online]. © 2005-2013. [cit. 25. června 2013]. Dostupný z www: <<https://www.euroskop.cz/9139/sekce/mercosur/>>.
7. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Belgie. Vnitropolitická charakteristika. *Ministerstvo zahraničních věcí*. [online]. [cit. 8. července 2013]. Dostupný z www: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/belgie/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html>.
8. REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE EVROPY. Historie Belgie. *Katedra geografie Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci*. © 2007-2013. [cit. 7. července 2013]. Dostupný z www: <<http://geo-evropa.upol.cz/staty/belgie/historie-belgie/>>.
9. STIFTUNG, F. N. Tradition. Identity. Progress. – Regions in Europe. *Für die Freiheit*. [online]. 2012. [cit. 8. července 2013]. Dostupný z www: <<http://fnf-europe.org/2012/09/>>.
10. TVARŮŽKOVÁ, L. Belgičané na ostří nože. *Hospodářské noviny*. [online]. 2008. [cit. 7. července 2013]. ISSN 1213-7693. Dostupný z www: <<http://hn.ihned.cz/c1-26221810-belgicane-na-ostri-noze>>.
11. WEGER, K. Odsouzení belgického Vlaams Bloku. *Migraceonline.cz*. [online]. 2004. [cit. 8. července 2013]. Dostupný z www: <<http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/odsouzeni-belgickeho-vlaams-bloku>>.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 : Regiony Evropy	28
Obrázek č. 2 : Regiony Belgie	41